O'ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MILLIY KITOB PALATASI
INV. №

Куч—адолатда

Адолат

Ўзбекистон «Адолат» СДП газетаси

1995 йил 22 февралдан чиқа бошлаган · 1998 йил, 5 декабрь, № 48 (191) · Шанба · Сотувда эркин нархда

Асосий Қонуннинг 6 йиллигига

ИСТИҚЛОЛУ ҲУРЛИККА ТАЪЗИМ

Ўзбекистон Республикасининг Конституциясини мутолааси пайтида хаёлимдан кечган ўйлар

Истиқлолимизга, ҳурлигимизга қуллуқ ва таъзим қиламан. Беихтиёр муборак қомусимиз — Конституциямизни варақлай бошлайман. Мақтанаяпти деманг, диққат билан мутолаа қиламан. Ҳар гал унинг сатрларидан бир баён дурдона топгандай бўламан, тафаккурим ўткирлашади, юрагим теранлашади, ўйларим тиниқлашади. Қомусимиз менинг назаримда элу юртимизнинг юрагига ўхшаб кўринади. Йўқ, бу бир китоб ёки қонунлар мажмуаси эмас. Бу ўзбекнинг асрий армони, барча орзу ҳавасларининг рўёби, қаноти, парвози, дунё таниётган қиёфаси, хушчеҳраси.

Бу гал ҳам ҳар бир сатр мутолаасида ўйга толдим, кечаги кунларим кўз олдимга келди. Ношукурлик қилаётганим йўқ. Инсоф ва диёнат билан айтадиган бўлсам ёмон яшамаганмиз. Қорнимиз тўқ, устимиз бут эди. Аммо фақат нон деб яшамайди инсон. Озодлик — ободлик дейдилар. Озодликни бой берган эдик, ҳуқуқимиз, эркимиз ўз ихтиёримизда эмас эди. Туйғуларимиз қанотсиз, дилларимиз ўксик, тилларимиз яримта эди. Узоқ йиллар қўрқинчда яшадик. Бағримизда бир ваҳима, титроқ бутун борлиғимизни ўз исканжасига олиб турарди. Ҳеч нарсадан ҳеч нарса йўқ ёстиғи қуритилган юртдошларимизни санаб ниҳоясига етиб бўладими?! Абдулла Қодирийни, Чўлпонни, Усмон Носирни нега қатл этдилар? Улар миллатимиз гуллари эди. Бесабаб қатл этилган оддий ишчилар, деҳқонлар, зиёлилар-чи? Ҳуқуқсизлигимиз, эрксизлигимиз, қарамлигимиз касофати эмасми булар? Ўзимизга ўзимиз хўжайин бўлганимизда ўшандай фожиалар содир этилмас эди.

Ҳар гал қомусимиз мутолаасига берилганимда истиқлолимиз, ҳурлигимизга қуллуқ ва таъзим қиламан. Ушбу сатрларни ҳаяжонсиз ўқиб кўрингчи: **«Ўзбекистон Республикаси ўз ҳудудида ҳам, унинг ташқарисида ҳам ўз фуқароларини ҳуқуқий ҳимоя қилиш ва уларга ҳомийлик кўрсатишни кафолатлайди».** Бундай ғамхўрлик ва меҳрибонликдан қувонмай, фахрланмай, ифтихор ҳисларини туймай бўладими, ахир. Юрт ўз фуқоросининг бошини силаб, уни кафтига кўтариб, бағрига босиб, болам деб, дилбарим деб ардоқлаб турсаю ғурурланмай бўладими?

Конституциямизнинг қабул қилиниши жуда катта тарихий воқеа бўлди. У бутун дунёга ўзбек деган халқ бор, Ўзбекистон деган юрт бор, деган садодай жаранглади. Яна шуниси билан дилларимизни ғурурга тўлдирдики, қўлларимизни, оёқларимизни, тилларимизни, маънавиятимизни, онг ва тафаккуримизни чирмаб ётган кўринмас занжирларни парчалаб, улоқтириб ташлади. Конституциямиз ўз-ўзимизни танишимизга, тарихимизни, маданиятимизни, қадриятларимизни, авлод-аждодларимизни, маънавиятимизни танишимизга йўл очиб берди. Айниқса, «Инсон ва фуқароларнинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ва бурчлари» деб номланган бўлимини қайта-қайта ўқишга одатланганман. Инсон ҳуқуқсиз бўлар экан, унинг бахти ва саодати ҳақида ўйлаб ўтиришга ҳожат йўқ. Чин маънодаги хақ-ҳуқуқларимиз ўз қўлимизда бўлганда эди юқорида номларини тилга олган улуғ инсонлар ўзларини бегуноҳ эканликларини исботламасмиди? Ҳуқуқларимиз поймол этилмаганида «Пахта иши» ниқоби остида юзлаб юртдошларимиз қонунга хилоф равишда, суд ҳукмисиз бир неча йиллаб ҳибсда сақланмас эди. Ўша фожиаларни эсласам Конституциямиз бошимизга соябон, кўксимизга қалқон, инсоний ҳуқуқларимизга посбон бўлаётганини янада чуқурроқ ҳис қиламан.

Қомусимизнинг ҳар бир сатри мағзини чақиб, қайта-қайта ўқишга интиламан. Сатрлар хаёлимда ёд бўлиб ўтади: «Ҳар ким эркинлик ва шахсий дахлсизлик ҳуқуқига эга», «Ҳар ким қонунга асосланмаган ҳолда ҳибсга олиниши ёки қамоқда сақланиши мумкин эмас», «Ҳар ким қийноққа солиниши, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги тазйиққа дучор этилиши мумкин эмас», «Ҳар ким фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги ҳуқуқига эга» ёки «Ҳар бир шахс мулкдор бўлишга ҳақли». Конституциямиз бамисоли бир шаффоф булоқ бўлса, ушбу сатрлар унинг биллурий томчилари холос.

Кечаги кунингизни эсланг ва кўз олдингизга келтиринг-а, эс-ҳушингиз жойига тушади. Ҳаромдан топганларга-ку муросасиз, шафқатсиз бўлиш шарт. Хўш, ҳалолдан, пешона тери билан топганларнинг ҳоли нима кечарди? Яхшироқ уй қурсангиз ҳам, енгил машина сотиб олсангиз ҳам «қаердан олдинг, маблағни қаердан топдинг» қабилидаги қамоқхонанинг эшигини келтириб қўйишар эди. Ўзбек шўрлик маблағи етса ҳам биров кўрса ҳавас қиладиган уй қуриб, унда фаровон яшашдан қўрқиб яшади. Орзу-ҳавасларимиз ҳам сўнган эди. Бир сўз билан айтганда, эркимизни жиловлаб олган тўралар ўзбекни дунёга чиройли, гўзал, мукаммал бўлиб кўринишини сира-сира исташмас эди.

Конституциямиз энг ноаниқ инсоний туйғуларимизгача барча-барчасини тиклади, бутун бўй-бастини намоён этди, барқарорлаштирди, ҳимоясини қонуний йўл билан кафолатлади. Бугун у ақл ва заковатларимизни, қобилият ва истеъдодларимизни, қўйингки, меҳнатимизни қадрлаяпти, эъзозлаяпти, рўёбга чиқаряпти, унинг камолати учун барча тўғри йўлларни кенг очиб беряпти. Бизга берилган ҳуқуқларнинг заминида битта яхлит мантиқ ётади: чинакамига меҳнат қилиб роҳатини кўринг. Ақлингизни, қобилиятингизни ишга солинг, ишбилармон бўлинг, ўз режа ва тадбирларингиз билан яратинг, бунёд этинг, бой яшашга эришинг. Аммо ишбилармонликни бошқалар ҳисобига, бировларининг киссасига қўл солиб, бировларнинг ҳақига кўз олайтириб, шайтонлик қилиб амалга оширманг. Саъдий Шерозий ҳазратлари лутф айтганидай, «Соф юрак бошқалар бахтсизлиги асосига қурилган бахтни қабул қила олмайди». Конституциямиз барча фуқароларни мана шундай адолат йўлидан бошлаб бормоқда.

Конституциямизни мутолаа қилганим сайин ўйларим чуқурлашиб бораверади. Берилган ҳуқуқлардан шоду ҳуррамммиз. Барчаси учун раҳмат. Юртдошларимиз эркинликларини рўй-рост ҳис этишаётганидан, ўзлигини таниётганидан ғоят мамнунман. Лекин бир шубҳа гоҳи-гоҳи мувозанатимни бузади. Айрим калтабин кимсалар ишбилармонлик ниқоби остида, ҳуқуқларимиз мазмунини чуқур англаб етмаётганликлари оқибатида уни суиистеъмол қилишгача бориб етаяпти. Бу хавфли нарса, ноқонунийликка йўл очадиган нарса. Аслида иймонли, диёнатли, ҳалоллпок инсонлар бундай ғирром йўллардан ҳазар қиладилар. Президентимиз Ислом Каримов Самарқанд ва Навоий вилоятларида бўлганида айрим хато ва камчиликларни муросасиз фош қилиб ташлаганида барчанинг диққат-эътиборини мана шу хавфли нуқтага қаратди ва одамларни яна бир карра хушёрлик ва ҳалолликка чақирди. Мана шу даъват ҳамма учун ибрат бўлмоғи лозим.

Шундай экан, энг аввало Қомусимизни сатрма-сатр ўқиб, ўрганиб, унинг ҳар битта сўзидаги маъно ва мантиқни англаб, ақлу фаросат билан юрагимизга жойлаб олмоғимиз шарт. Шу ўринда бир таклифни айтмоқчиман. Жойларда изчил равишда ўтказиладиган Конституцион ўқишларни ташкил этиш керак. Машғулотларда ҳар бир бўлим, боблар чуқур ўрганилиши, ҳаётга боғлаб тушунтирилиши зарур. Конституциямизни билмас, маъносини англамас эканмиз ҳуқуқ ва бурчларимизни ҳам тўғри тушуниб ололмаймиз. Тушунмаслик суиистеъмолчиликни келтириб чиқаради. Фуқароларимиз Конституциямизни ёддан билиш савиясига кўтарилишини жуда-жуда истайман.

Ҳуқуқ ва эркинлик ақли расо, эс-ҳушли, қобилиятли, ишчан, тадбиркор ва режали одамлар учун камолат йўли, катта имконият деган гап. Демак, энг муҳими меҳнат қилиш, қилганда ҳам онгли ва юракдан меҳнат қилиш зарур бўлади. Лоқайд, дангаса, ишёқмас бўлсангиз, «олма пиш — оғзимга туш» қабилида кун кечиришга ўргансангиз бу сизнинг бахтсизлигингиз, бирингиз икки бўлмайди, зорланиб, кимлардандир, нималардандир норизо бўлиб, муҳтожликда умр кечиравересиз. Машҳур италиян рассоми ва олими Леонардо Да Винчининг бир ибратли гапи бор: «Бахт кўп меҳнат қиладиган кишига муяссар бўлади».

Мустақиллигимиз ўз Конституцимизни, Қомусимиз эса бизнинг олий ҳуқуқ ва бурчларимизни бериб, қонуний кафолотини муҳрлаб қўйди. Ҳаммаси — ўзимизга, фаолиятимизга, шу ҳуқуқларимиздан одилона, онгли фойдалана билишимизга боғлиқ бўлиб қолди. Беш — ўн қоп турупни Россияга олиб бориб сотиб, бир чўнтак пул ишлаб келиш билан, ёки йўл четига шинамгина дўкончани очиб, унинг хонтахталарини хорижда ишлаб чиқарилган турли живачка, сигарет, шампунларга тўлдириб, талтайиб ўтириб савдо қилиш билан ўзбек халқининг қиёфасини, қалбини, истеъдодини намойиш қилиб бўлмайди. Қомусимизда кафолатланган ҳуқуқларимиз улуғ ишларга даъват сифатида жаранглаб турибди.

Ҳа, Қомусимизда бурчларимиз ҳам аниқ-равшан ёзиб қўйилган. Бурчни унутиш, бурч чегарасидан чиқиш инсонийликка кирмайди. Элини, юртини севган инсонлар эса ўз бурчларини бир дақиқа ҳам ёддан чиқармайдилар.

Ҳуқуқ ва бурч амалиётда ўзининг тўғри ва ёркин ифодасини топгандагина қудратли ва улуғвор бўлади. Истиқлолимиз ва ҳурлигимиз бизга шундай имкониятни яратиб берди. Ундан оқилона фойдалана олмасак, бахтсизлигимиз шу бўлади. Академик шоиримиз ҒАФУР ҒУЛОМ бундан салкам ярим аср муқаддам шундай деб ёзган эди:

Азиз асримизнинг азиз онлари,
Азиз одамлардан сўрайди қадрин.
Фурсат ғаниматдир шоҳ сатрлар-ла,
Безамоқ чоғидир умр дафтарин.

Ҳа, шоирнинг бу башорати бугун ўзбеклар юртининг ва унинг фуқаролари манглайида тақдир ёзмишидай ярақлаб турибди. Ўша ғанимат фурсат ва ниҳоят етиб келди. Умримиз дафтарини шоҳ сатрлар билан безаш имконияти ҳақиқатга айлангани рост. Ҳуқуқ ва бурчларимизни тўғри англасак, турмушимизга оғишмай татбиқ этсак, умримиз дафтарига кўра сайқал беражак шоҳ сатрлар албатта яратилади. Ана ўшанда ўзбекнинг меҳнаткашу заҳматкашлигини, иқтидору салоҳиятини илму маърифатини, ақлу заковатини дунёга намойиш этган бўламиз. Ана ўшанда қаддимизни тик тутиб, ғурур ва ифтихор билан «Мен ўзбекман» деб жаҳонга баралла айта оламиз.

Турсунбой МИРЗАЕВ,
юридик фанлари номзоди.

ЮРТБОШИ ЎГИТЛАРИ

Замонлар ўтаверади, даврлар ўзгараверади, аммо Ватан абадийдир. Ватанни севиш, суюб ардоқлаш, бор вужудинг билан жўшиб куйлаш энг олий бахтдир.

* * *

Шу тупроқда туғилиб, шу юртга меҳнати сингган ҳар бир инсон — агар у бизнинг Ватанимизни, тупроғимизни худди биз каби муқаддас билса — Ўзбекистон фуқароси деб саналишга лойиқ.

* * *

Энг гўзал ва дилбар қўшиқлар ҳам Ватан ҳақидаги қўшиқлардир. Бундай жозибадор қўшиқлар эл-элатларни бирлаштиради, уларни тинч-тотув ва осойишта яшашга, Ватанни ҳар жиҳатдан юксалтиришга, кўз қорачиғидай авайлаб-асрашга ва кўксини қалқон қилиб ҳимоя қилишга даъват этади.

* * *

Биз муқаддас заминда яшаяпмиз. Бу азиз тупроқда не-не улуғ аждодларимизнинг, пиру авлиёларимизнинг ҳоки бор. Уларнинг руҳи бошимизда чарх уриб кезмоқда. Уларнинг армонларини амалга оширишга, келгуси авлодга ўзимиздан ибратли ва хайрли ишларни мерос қолдиришга қарор қилганмиз. Энди бу йўлда ҳаммамиз бирлашиб ҳаракат қилмоғимиз, бир ёқадан бош чиқариб, умумий хонадонимиз — Ўзбекистон келажаги учун курашмоғимиз лозим.

ПРЕЗИДЕНТ МЕҲМОНИ — «КЕЙС» РАҲБАРЛАРИ

Бугунги кунда мамлакатимиз далаларида жаҳонга донғи таралган «Кейс» фирмасининг маҳсулоти бўлмиш 1554 та трактор, 825 та ғалла комбайнлари ишлаб турибди. Ўзбекистон ва «Кейс Корпорейшн» ўртасидаги тўрт йиллик ҳамкорликнинг дастлабки амалий натижалари ана шундай.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов ҳузурида 3 декабрь куни «Кейс» корпорацияси президенти Жан Пьер Россо, «Кейс Евроуп» компанияси президенти Леопольд Платтнер ҳамда «Кейс» корпорациясининг Шарқий Европа ва МДҲ мамлакатлари бўйича директори Сеппо Ропонен иштирокида бўлиб ўтган қабул маросимида, жумладан, ушбу алоқаларни янада кенгайтириш хусусида сўз борди.

Маълумки, Ўзбекистон Республикаси билан «Кейс Корпорейшн» ўртасида узоқ муддатли ҳамкорлик бўйича битим имзоланган. Роппа-роса бир ярим асрдирки, қишлоқ хўжалиги ва қурилиш соҳалари учун техника ишлаб чиқаришни ўз фаолиятининг асосий йўналиши сифатида белгилаб олган мазкур корпорация АҚШ, Канада, Германия, Буюк Британия, Австралия ва Франция каби мамлакатларда ўзининг йирик-йирик заводларига эга. Бу заводларда жами 17 минг киши ишлайди.

Сўнгги беш йил мобайнида корпорациянинг қишлоқ хўжалиги техникалари савдоси бўйича Европа бозоридаги ўрни муқим сақланиб турибди. «Кейс Корпорейшн»нинг 1997 йилда маҳсулот сотиш бўйича олган даромади қарийб олти миллиард АҚШ долларига етди.

Ўзбекистоннинг «Кейс» корпорацияси билан муносабатларидаги энг муҳим жиҳат, табиийки, мамлакат иқтисодиётига хорижий сармояларни жалб этиш, қолаверса, республикамиз қишлоқ хўжалигини замонавий, юқори унум ва юксак сифат билан ишлайдиган, жаҳон андозаларига мос техника, технология, «ноу-хай» билан таъминлашдан иборат.

Сармоя жалб этиш ҳақида сўз борар экан, Ғарб мутахассислари томонидан мамлакатимизда сўнгги йилларда бу жабҳада қабул қилинган қонун ҳужжатлари юксак баҳоланаётганини эслатиш жоиз. Хусусан, америкалик мутахассислар Каролина Б. Лэмм, Хью Верье ва Каролина Кэмпбеллнинг яқинда хориж матбуотида эълон қилинган тадқиқотларида қайд этилишича, ана шу қонун ҳужжатларидаги хорижий сармоядорлар учун кўзда тутилган бир қатор енгилликлар Шарқий Европа давлатларида амалда бўлган хилма-хил имтиёзларидан ўзининг турли шароитларга осон мослашувчанлиги ҳамда сармоядорлар учун ғоятда манфаатбоплиги билан ажралиб туради.

«ТУРКИСТОН-ПРЕСС».

Бизнинг барча инсоний ҳақ-ҳуқуқларимиз ва бурчларимиз Конституция билан кафолатланган.

Адолат тарозуси

ШАЙТОНГА ҚЎЛ БЕРИБ, ҲАЛОЛДАН КЕЧИБ

Мансабини суиистеъмол қилиб таъмагирлик, товламачилик йўлига ўтган терговчи 14 йил қамоқ жазосига ҳукм этилди. Бу қонунни пулга алмаштирмоқчи бўлган айрим қонуншунослар учун аччиқ сабоқ эмасми?

Қонун ҳимоячиси бурчига хиёнат қилиб товламачилик йўлига кириб қонунни поймол этди. Куппа-кундузи итоаткор фуқарони тўхтатиб, ёқасига чанг солди. Уриб, тепиб, унга тегишли автомашинани ўзиники қилиб олди. Ва, яна қонун олдида жавоб бериши лозим бўлган бошқа бир фуқаронинг жиноятини силлиқлаш мақсадида пора олди...

Самарқанд шаҳар ички ишлар бошқармаси тергов бўлинмаси бошлиғи ўринбосари Шавкат Воҳидов ҳар сафар шу каби оғир жиноятларни содир этганида эҳтимол, қонун менга бўйсунади, уни қандай хоҳласам шундай талқин этаман деб ўйлагандир. Эҳтимол милиция ходимини судгача судраб борадиган жабрдийданинг қанотини қайираман деган хомхаёлга боргандир. Афсуски зўравонлик, товламачилик, мансабни қурол қилиб фуқароларга таҳдид солиш, ҳаром йўллар билан мол-дунё тўплашга хотима берилди.

Аслида милиция ходимининг жиноят кўчасига кириши жамият учун икки карра хавфли. Негаки у жазодан қутулиш учун хизмат ваколатини ишга солади. Жиноят изини яширишга уринади. Терговни чалғитади. Жабрланувчиларни қўрқитиб, оғзини ёпиб, адолатсизликка чидашга мажбур қилади. Шунинг баробарида фуқароларда жамиятдаги қонунларга нисбатан ишончсизлик келтириб чиқаради.

Шавкат Воҳидов содир этган жиноятлар тарихи билан танишсангиз худди шундай хулосага келасиз. Чунки у ҳар гал жабрланувчиларга «йўқотаман, қаматаман» деб дўқ урган. Бироқ пичоқ суякка келиб тақалгач, камситиш, хўрлашлар ҳаддан ошиб кетгач, қонун ҳимоячиси учун нажот сўрашга тўғри келди.

Собиқ терговчи, самарқандлик ишбилармон Ахтам Ўрмонов ва унинг оила аъзоларини деярли бир йил давомида қўрқитиб, ҳар сафар улардан товламачилик йўли билан пул олиб келган. Чумчуқ пир этса, юраги шир этадиган ишбилармон эҳтимол ўз қонуний ҳуқуқларини дуруст англаб етмаганини боис терговчининг «чизиғи»дан чиқиб кетишга ботинолмай, унинг талабларини бажо этишга интилди. Бироқ таъмагирлик, товламачилик чегараси кенгайиб, янги-янги «эҳтиёж»лар пайдо бўлгач, итоаткорликдан маъни қолмади.

Нафси ўпқон терговчи Ахтам Ўрмоновни шаҳарнинг Сўғдиёна мавзесида учратиб қолиб дарҳол «ҳужум»га ўтди.

— Мендан 2 минг доллар қарздорсан. Қачонгача беркиниб юрасан?

— Қарздор? Шунча пулни бирйўла қандай топиб бераман, ахир бола-чақаларимнинг ҳоли не кечади, — деди Ўрмонов қўрқувдан дудуқланиб.

— Тагингдаги машина-чи? Чет элники-я? Уни кўз-кўз қилиб минишга пул топасан...

— Акамники, менга дахли йўқ. Ишонмасангиз ҳужжатларини кўринг, — дея ишонтирмоқчи бўлган эди, йўқ, терговчининг баттар қайсарлиги тутди.

— От кимники — минганники. Энди машинанинг эгаси менман.

Шундай дея Воҳидов Ўрмоновни ёқасидан тортиб машинадан туширди. Қорнига боплаб тиззаси билан тепиб япянги «Жип-черроки»ни ҳайдаб кетди.

Шу билан кифояланса қанийди. Орадан тўрт ой ўтиб, яъни 1997 йилнинг сентябрида зўравон терговчи Ўрмоновлар яшаётган Сўғдиёна мавзесидаги 76-уй 43-хонага кириб келди.

— Биласанми, уйингга бир мисқол қорадорини ирғитиб, сўнг гувоҳларни чақириб тинтув ўтказсам оқибати нима бўлади?

Ўрмонов милиция либосидаги бу разил кимсанинг қўлидан шундай найранг келишига ишонгани учун нафаси ичига тушиб кетди. Бироз ўтиб ялинишга тушди. Терговчи юмшади, сўнгра:

— Бир ярим минг «кўки»дан берасан. Ёки уйингни менинг номимга расмийлаштирасан. Ўшанда қулоғинг тинчийди. Мана паспортим, шошил, — деди.

Кейин уй дафтари, газ ва электрдан фойдаланиш учун юритиладиган абонент дафтарчаларини қўлтиғига қистириб ғолибона чиқиб кетди. Товламачи «нишон»га олган яна бир ишбилармон Самарқанддаги «Ёшлик-С» фирмаси директори Аҳрор Эргашев дастлаб уни ўзига ҳимоячи деб билгани учун яхши муомалада бўлиб юрди. Кунларнинг бирида иши чаппасига кетиб қолишини сезиб қолгач, терговчи Воҳидовнинг қабулига югурди. Жиноятни силлиқлаб текширувчиларнинг оғзини ёпиш учун 1000 долларга келишилди.

Пул конвертга солиниб Воҳидовнинг чўнтагига ўтди.

Шундан сўнг, ҳайрият иш битди, деб хотиржам бўлиб юрган директорни тўсатдан судга чақириб қолишди. Афсус, пора директорни жонига оро кирмади. Чунки пул ҳийлакор терговчининг чўнтагида ҳаракатсиз қолиб кетган эди.

Бошдан оёқ зўравонлик, пасткашлик, зулмкорлик йўлига ўтиб олган ва айни шундай муносабатнинг фойда келтираётганини кўрган Воҳидов яна эски «мижози» Ўрмоновни қистовга олади: «Квартирангни менинг номимга расмийлаштирасан ёки 1000 долларни чўзасан».

Сабру тоқати тугаган Ўрмонов бу гал прокуратурага мурожаат қилиб арзининг исботи тариқасида терговчи квартирани расмийлаштириш учун қолдирган паспортни тақдим этди.

Ниҳоят белгиланган вақтда тезкор гуруҳ ишга тушиб товламачи Шавкат Воҳидов жиноят устида қўлга олинди.

Масъул лавозимда ишлаб катта миқдорда маош олиб келган Шавкат Воҳидов бурчга хиёнат қилмай бемалол кун кечириши мумкин эди. Бироқ у ҳалолдан қочиб ҳаром ишларга қўл урди. Таъмагирлик йўлида инсоф-диёнатини, одамийликни унутиб қўйди. Оқибатда...

Самарқанд вилоят суди яқинда бўлиб ўтган очиқ мажлисда нопок терговчининг бир йўла бир неча оғир жиноятга қўл урганлигини аниқлаб, уни 14 йиллик қамоқ жазосига ҳукм этди. Ким қилмагай, ким топмагай деб шунга айтсалар керак-да!

Ғайрат ҲАМРОҚУЛОВ,
Самарқанд вилоят прокуратурасининг алоҳида муҳим ишлар бўйича терговчиси.
Зоҳир ТЎРАҚУЛОВ,
«Адолат»нинг ўз мухбири.

Адолат

ҲАМРОҲИМ БЎЛСИН ДЕСАНГИЗ...

Республикамизнинг барча «Матбуот уюшмаси» жамиятларида ва алоқа бўлимларида «АДОЛАТ» ижтимоий-сиёсий газетасига 1999 йил учун обуна давом этмоқда.

Обуна баҳосини эътиборингизга ҳавола қиламиз:

Ташкилотлар учун: 12 ойга — 2220 сўм.
6 ойга — 1110 сўм.
3 ойга — 555 сўм.
1 ойга — 185 сўм.
Нашр кўрсаткичи: 101.

Якка тартибдаги обуначилар учун: 12 ойга — 2220 сўм.
6 ойга — 1110 сўм.
3 ойга — 555 сўм.
1 ойга — 185 сўм.
Нашр кўрсаткичи: 100.

ЭСЛАТМА:
Вилоятлардаги обуначиларга газета етказиб бериш учун кўрсатилган обуна нархи бир мунча ошиши мумкин.

«Адолат» ҳамиша ҳамроҳим ва суянчиғим бўлсин десангиз, унга обуна бўлинг!

«Обуна-99»

Буюк келажакка қадам

ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИ КАФОЛАТИ

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси ҳузуридаги Амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги институти директори, Олий Мажлис депутати, юридик фанлари номзоди А. ТУРСУНОВ билан суҳбат

МУХБИР: Ахтам Саломович, Сиз билан институтингиз фаолияти ҳақида суҳбатлашмоқчимиз. Кўнглингизга келмасину, нисбатан янги бўлган бу институтни бугун мамлакатимизда биров билиб, биров билмайди. Ҳатто унинг номини эшитган кўп зиёлилар ҳам аслида мазкур институтнинг нима иш билан шуғулланишини тасаввур қилмайдилар: на илмий-тадқиқот, на ўқув даргоҳи бўлмаса бу институт, ўзи нима иш билан шуғулланади? Суҳбатимиздан мақсад газетхонларга, демакки оммага институтни, унинг фаолиятини таништириш.

А. ТУРСУНОВ: Яшанг. «Биров билиб, биров билмайди» деган гапингиз оғир ботмайди, чунки бор гап-да. Қолаверса, бу институт фақат мамлакатимизда эмас, балки дунёда биринчи бўлиб бизда ташкил этилди ва бундан фахрланишимиз керак. Яъни, биз минтақадагина эмас, балки собиқ СССР ҳудудидаги бугун мустақил бўлган собиқ иттифоқдош республикалар орасида ҳам иқтисодиёт, ҳам маънавият соҳасида юқори ўринда турганимиз ҳеч кимга сир эмас. Институтимизнинг ташкил этилиши ва фаол фаолият олиб бораётгани эса ҳуқуқ соҳасида, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш соҳасида ҳам илгарилаб бораётганимизнинг яна бир далилидир. Демак, демократик ислоҳотларни янада чуқурлаштириш, Ўзбекистон Республикасининг қонун ҳужжатларини халқаро нормаларга мувофиқлаштириш, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги ҳуқуқий нормаларга риоя этилиши устидан мониторинг ҳамда самарали назоратни таъминлаш мақсадида Олий Мажлис Кенгашининг 1996 йил 3 декабрдаги қарори билан ушбу институт ташкил қилинди.

М.: «Мониторингни таъминлаш» дедингиз. «Мониторинг» ўзи нима дегани?

А. Т.: Мониторинг лотинча «monitor» сўзидан олинган бўлиб, кузатиш, ўрганиш, эслаш, баҳолаш, истиқболни белгилаш ва назорат қилиш деган маънони билдиради.

М.: Ҳар бир ташкилот ва идоранинг иши, обрў-эътибори унда ишлаётган кадрларнинг даражаси билан белгиланади. Янги даргоҳни кадрлар билан таъминлаш қандай кечди, ниҳоясига етдими?

А. Т.: Кадрларни танлаш ва жой-жойига қўйиш жарёнида илмий ва амалий ишларда анчагина тажрибаси бор мутахассисларни ҳамда илмий-тадқиқотга мойиллиги бор, таҳлил ва қиёсларга қувваи-ҳофизаси имкон берадиган ёшларни танлашга ҳаракат қилдик. Штатимиз унчалик кўп эмас, жами 21 лавозим холос. Айни пайтда буни кам деб ҳам бўлмайди: ҳамма гап ҳар бир ўриндан самарали фойдаланишда, яъни ҳар бир ўринга муносиб мутахассис топиб тайинлашда қолган.

Бу ишни деярли ниҳоясига етказяпмиз. Бундан ташқари, мамнуният билан таъкидлашимиз лозимки, институтимиз амалдаги қонун ҳужжатлари мониторинги соҳасида таклифлар, хулосалар ва таҳлилий материаллар тайёрлаш учун четдан олимларни жалб этиш ҳуқуқига эга. Низомимизнинг 6-бандида белгилаб қўйилган бу ҳуқуқдан фаол фойдаланаяпмиз.

М.: Энди, институт фаолиятини кенгроқ таништириш учун ўтган давр ичида бажарган ишларингиздан айримларини санаб ўтсангиз.

А. Т.: Марҳамат. 1997-98 йилларда қонунлар лойиҳаларини илмий экспертизадан ўтказиш юзасидан бирмунча ишлар амалга оширилди. Хусусан, бирқанча қонунларнинг лойиҳаларини ишлаб чиқишда институт ходимлари бевосита иштирок этдилар.

Қонун лойиҳаларини экспертизадан ўтказишда ҳам, уларни ишлаб чиқишда ҳам бу ҳужжатларнинг инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро андозаларга мувофиқлиги масалаларига алоҳида эътибор қилинди.

Институт ходимлари 1997 йилда Ўзбекистон Республикасининг ўнлаб Қонунлари ва бошқа ҳужжатларнинг лойиҳалари юзасидан тегишли хулоса бердилар. Бу хулосалардаги кўпгина таклифлар ва мулоҳазалар лойиҳаларни маромига етказиш чоғида ишчи гуруҳлари ҳамда Олий Мажлис қўмиталари томонидан ҳисобга олинди.

Шунингдек, «Олий Мажлиснинг инсон ҳуқуқлари бўйича вакили (омбудсман) тўғрисида»ги, «Таълим тўғрисида»ги қонун лойиҳаларини, жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури, Миллий хавфсизлик концепцияси лойиҳаларини ишлаб чиқишда бевосита иштирок этдилар. Жиноят-ижроия, фуқаролик-процессуал, ва Божхона кодекслари лойиҳаларини, «Давлат божхона хизмати тўғрисида»ги, «Ўзбекистон Республикаси қонунларини тайёрлаш тўғрисида»ги ва бошқа қонунларнинг лойиҳаларини муҳокама қилиш ва маромига етказишда қатнашдик.

Қонун лойиҳаларини экспертизадан ўтказишда ва уларни ишлаб чиқишда иштирок эта бориб, ходимларимиз турли давлатларда қабул қилинган қонунларнинг қиёсий таҳлилини амалга оширдилар, таққослама жадваллар туздилар, булар эса хулосаларнинг сифатини анчагина оширишга олиб келди.

М.: Амалдаги қонун ҳужжатларини ва уларнинг инсон ҳуқуқлари соҳасидаги халқаро нормаларга мувофиқлигини ўрганиш институтнинг асосий вазифаларидан бири, дедингиз юқорида. Бу йўналишда бажарилган ишлар бўйича бир-иккита мисоллар айтинг.

А. Т.: Олий Мажлиснинг Инсон ҳуқуқлари бўйича вакили билан ҳамкорликда Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция, Хотин-қизларни камситишнинг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисидаги конвенция талабларига, «Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида»ги ва «Фуқароларнинг ҳуқуқлари ва эркинликларини бузувчи ҳатти-ҳаракатлар ва қарорлар устидан судга шикоят қилиш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонунларига риоя этилишини текшириш юзасидан ишчи гуруҳлари тузилди.

Ишчи гуруҳлари таркибида текшириш ўтказиш учун ходимларимиз Жиззах, Сирдарё ва Тошкент вилоятларида бўлдилар. Текшириш натижалари асосида инсон ҳуқуқларини таъминлаш, қонунларнинг ижро этилишига қаратилган аниқ тадбирларни назарда тутувчи хулосалар тайёрланди.

«Ўзбекенгилсаноат» уюшмаси ҳамда Ижтимоий таъминот вазирлигининг Наманган вилояти ва Тошкент шаҳридаги корхоналари, муассасалари ва ташкилотларида Ўзбекистон Республикаси Меҳнат Кодексининг аёллар, вояга етмаган шахслар ва ногиронларнинг меҳнат ҳуқуқларини таъминлашга риоя этишга доир қисми ижроси юзасидан Олий Мажлиснинг Меҳнат ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш қўмитаси ўтказган текширишга доир материалларни тайёрлашда фаол қатнашдик. Материалларни тайёрлаш асносида ходимларимиз меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари бузилишини, аёллар, вояга етмаган шахслар ва ногиронларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари камситилишини келтириб чиқарувчи сабабларни пухта таҳлил этиш билан бирга қонун ҳужжатларини такомиллаштириш билан боғлиқ, ходимларнинг меҳнат ҳуқуқларига оғишмай риоя этилишини таъминлашга қаратилган аниқ таклифлар билдирдилар.

Шунга алоҳида эътибор бериш керакки, амалдаги бирқанча норматив ҳужжатларнинг инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро ҳужжатларга ва Ўзбекистон Республикасининг Конституциясига мувофиқлиги ўрганилди ва тегишли таклифларда таърифлаб берилди. Жумладан, институт Ўзбекистон Республикаси Конституциявий судига ахборот йўллаб, унда Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси 1992 йил 24 августда қабул қилинган «Педагог ходимлар билан меҳнат шартномалари тузишнинг контракт шаклига ўтиш тўғрисида»ги қарорини Конституцияга мувофиқ эмаслиги таъкидлади. Кейинчалик Конституциявий суднинг қарори билан бу норматив ҳужжат Конституцияга мувофиқ деб топилди.

Бундан ташқари, Меҳнат кодексининг 118-моддасини расман шарҳлаш зарурлиги тўғрисида ҳам Конституциявий судга ахборот йўлланди. Зотан, бу моддани нотўғри тушуниш амалиётда тиббиёт ходимлари меҳнат ҳуқуқларининг камситилишига олиб келмоқда. Конституциявий судга давлат ижтимоий суғуртаси бўйича нафақалар тайинлаш ва тўлаш тартиби тўғрисидаги Низомнинг 17-банди Ўзбекистон Республикаси Конституциясига мувофиқ эмаслиги тўғрисида асосланма хат тақдим этилди.

Шундай қилиб, институт амалдаги қонун ҳужжатларининг халқаро нормаларга мувофиқлигини ўрганиш билан чекланиб қолмай, инсон ҳуқуқлари соҳасидаги умум эътироф этган халқаро андозалар Ўзбекистонда таъминланиши учун аниқ чоралар ҳам кўрмоқда.

М.: Суҳбатингиздан маълум бўлишича, Сиз раҳбарлик қилаётган институтнинг илмий ишлари инсон ҳуқуқларини таъминлашнинг турли жиҳатларини тадқиқ этишга, халқаро ҳуқуқ нормаларини миллий қонунчиликка татбиқ этиш масалаларига бағишланаяпти. Буларни кенг халқ оммасига етказиш эса, маълумки, илмий-оммабоп ва ўқув материалларини чоп этиш орқали рўёбга чиқади.

А. Т.: Тушундим. Худди шунинг учун ҳам институтимиз ходимлари томонидан 1997-98 йилларда 50 га яқин мақола эълон қилинди. Шунингдек, 1997 йилда Ўзбекистонда биринчи марта «Инсон ҳуқуқлари» ўқув қўлланмаси чоп этилди. Уни тайёрлаган муаллифлар орасида мен ва М. Ю. Гасанов ҳам бўлиб, мазкур қўлланманинг иккита бўлими материаллари бизнинг қаламимизга мансубдир.

Институт директорининг ўринбосари М. Гасанов бошчилигида ҳозирги кунда «Ўзбекистон Республикасининг меҳнат тўғрисидаги қонун ҳужжатлари: саволлар ва жавоблар» туркумидаги, ҳажми 600 бетдаан ошади, деб мўлжалланаётган биринчи китоб босмадан чиқди.

М.: Институтнинг халқаро ҳамжамиятда соҳадош ташкилотлар билан алоқалари борми, бор бўлса, қанақа, қай даражада?

А. Т.: Ходимларимиз 1997-98 йилларда республикамизда, шунингдек, чет элларда ўтказилган 20 дан ортиқ илмий семинар ва конференциялар ишида илмий маърузалар ва ахборотлар билан қатнашдилар. Жумладан, ўзим ўтган йилнинг февралида «Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга Ўрта Осиё ва Қозоғистонда риоя этилиши» мавзусида Ашгабат шаҳрида ўтказилган парламентлараро конференцияда, апрелда сайлов ва инсон ҳуқуқларига риоя этиш муаммолари юзасидан Варшава шаҳрида ўтказилган семинарда, сентябрда янги мустақил давлатларни демократиялаштириш ва ривожлантиришга бағишлаб Бухарестда ўтказилган конференцияда, декабрда парламент делегацияси таркибида миллий хавфсизлик масалаларига бағишлаб Олмаотада ўтказилган семинарда қатнашдим. Бош илмий ходим С. Ҳамдамов Сорос жамғармаси томонидан Варшава шаҳрида ташкил этилган инсон ҳуқуқларига бағишланган халқаро семинарда қатнашди. Етакчи илмий ходим А. Шарафиддинов халқаро ҳуқуқ ва инсон ҳуқуқлари бўйича Бишкекда ўтказилган халқаро семинар ишида иштирок этди. Бош илмий ходим Ш. Файзиев кўкрак сутининг ўрнини босувчи маҳсулотларни ўтказиш бўйича халқаро ҳужжатлар тўпламини жорий этишга бағишлаб Олмаотада ўтказилган халқаро семинарда қатнашди.

М.: Аҳолининг ҳуқуқий маданиятини юксалтириш ҳуқуқий давлат барпо этишнинг, фуқароларда қонунларга ҳурмат билан қараш муносабатларини шакллантиришнинг зарур шартидир. Бу ишга қандай ҳисса қўшаяпсизлар?

А. Т.: Юқорида таъкидлаб ўтилганидек, институт ходимлари жамиятда ҳуқуқий маданиятни юксалтириш миллий дастури лойиҳасини ишлаб чиқишда бевосита иштирок этдилар. Бундан ташқари, ходимларимиз оммавий ахборот воситаларида мақолалар билан қатнашдилар, амалдаги қонун ҳужжатларини, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг Ўзбекистондаги мавжуд тартиботларини тушунтириш юзасидан меҳнат жамоалари, аҳоли билан учрашувлар ўтказдилар. Буларни санашнинг ҳожати бўлмаса керак.

М.: Ахтам Саломович, Сиз аввалабор ҳуқуқшунос олимсиз. Қолаверса, Самарқанддан Олий Мажлисга сайланган депутатсиз, шунинг учун, Сиз билан Самарқанд ва Навоий вилоятларидаги навбатдан ташқари сессиялар, бугунги бошқа воқеаларга муносабатингизни билишни ҳам хоҳлардим.

А. Т.: Бироз оғир суҳбатлигини сезиб турибман.

М.: Албатта, жамиятимизда икки ҳоким ва бир соликчи раҳбар мисолида бўй кўрсатган бу кўринишларнинг ўзи уларнинг атрофидаги, демакки, бугунги ҳаётимизнинг маълум бир бурчакларидаги муҳит бирмунча оғирлашганидан далолат бераётгани ташвиш туғдиради назаримда. Сиз ҳуқуқшунос олим сифатида бу салбий ҳолатларнинг илдизи қаерда деб ўйлайсиз?

А. Т.: Бунинг ҳуқуқий илдизи, менимча, Президентимизнинг Самарқандда «Қачонки, маъмурий ташкилотларда, раҳбарлик курсисида ўтирганларнинг қўли пок бўлса юртимиз обод бўлади», деган гапларида. Бундан ошириб айтиб бўлмайди. Яъни, агар жойларда маъмурий органларнинг раҳбарлари қўли пок бўлса, ходимларнинг ҳам қўли пок бўлади, ҳокимга «Ҳой, нима қилаяпсиз, бу ишингиз ноқонуний» дейиши жоиз ва қонуний бўлган милиция бошлиғи унинг пинжига кириб, порадан орттирган маблағига болалар боғчасини сотволса ва уни бузиб ўрнига яна ўша пора пулларга хусусий қаср-уй курса, бу нафақат қонунни оёқости қилиш, балки Оллоҳнинг ўзига ҳам ёқмайдиган ҳурмача қиликдир.

М.: Раҳбарлик лавозимларида ишлаётган қатор ҳуқуқшунослар нега шунчалик ноқонуний ахлоқ соҳибларига айланиб қолгандилар, чегара қаерда бузилган?

А. Т.: Инсон руҳияти ва жамиятнинг айрим бурчакларида вужудга келган носоғлом муҳитнинг ўзаро боғлиқлиги натижасида туғилиб, вояга етган бу кўринишларнинг табиатини очиб бериш учун, назаримда, бутун бошли яна бир тадқиқот институти ишласа ҳам камлик қилади. Менинг оддий бир инсон — ҳуқуқшунос сифатида айтадиган гапим — ҳеч бандани Яратганнинг ўзи йўлдан адаштирмасин. Бунинг учун эса, Президентимиз бот-бот таъкидлаётганидек, маънавиятимиз баркамол бўлмоғи лозим. Маънавият бутун бўлмаса, ҳар қандай қонун, қарорларнинг эл-юрт манфаати йўлида самарали ишлаши қийин кечаверади.

М.: Ташаккур. Ижозатингиз билан суҳбатимизни шу жойда тўхтатиб, қонунларимизнинг сифатли, тишли-тирноқли, элга нафдор бўлишига хизмат қиладиган ва ҳуқуқий давлат қуришга ҳисса қўшадиган фаолиятингларда ҳамиша муваффақият ёр бўлишини тилайман.

Суҳбатдош: Ҳ. АЛИМОВ.

Партия ахбороти

ВАЗИФАЛАР БЕЛГИЛАНДИ

Ўзбекистон «Адолат» СДП Тошкент вилояти партия Кенгашининг навбатдаги пленуми бўлиб ўтди. Вилоят партия Кенгашининг котиблари ҳамда туман партия Кенгашларининг биринчи, иккинчи котиблари иштирок этган бу тадбирда Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши X плунуми қарорларини амалга ошириш юзасидан қилинадиган ишларнинг режаси кўриб чиқилди ва муҳим вазифалар белгилаб олинди.

«Вилоят партия ташкилотининг «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши X Пленуми қарорларидан келиб чиқадиган вазифалари хусусида» вилоят Кенгашининг иккинчи котиби Маҳмуд Мўйдинов маъруза қилди.

Мунозаралар чоғида сўзга чиққан А. Қосимов, А. Сунnатуллаев, Н. Маликов, Г. Камолова ва бошқалар партиянинг келгуси ишлари ҳақида тўхталиб, унинг бош нашри «Адолат» ижтимоий-сиёсий газетасининг 1999 йил учун обунасини ташкил этишда ўз фикр-мулоҳазаларини баён қилдилар.

Йиғилишда Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши котиби Равшан Ҳайдаров, Тошкент вилояти партия Кенгашининг биринчи котиби Турғун Иргашев қатнашдилар ва сўзга чиқдилар.

Гулнора РАҲИМОВА.
«Адолат» мухбири.

ТАШКИЛИЙ МАСАЛА КЎРИЛДИ

Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Чиноз туман Кенгашининг навбатдан ташқари пленуми бўлиб ўтди.

Унда ташкилий масала кўриб чиқилди. Ўз аризасига мувофиқ Ҳамидулла Мирзаев «Адолат» СДП Чиноз туман Кенгашининг биринчи котиби вазифасидан озод этилди.

Чиноз туман партия Кенгашининг биринчи котиби этиб туман халқ таълими ходимлари касаба уюшмаси раиси Абдумалик Жиянбоев сайланди.

Пленум ишида Ўзбекистон «Адолат» социал-демократик партияси Тошкент вилоят Кенгашининг иккинчи котиби Маҳмуд Мўйдинов қатнашди ва «Бугунги кунда сиёсий партиялар ва уларнинг муҳим вазифалари» хусусида маъруза қилди.

Ҳикматуллоҳ ҚОДИРОВ,
«Адолат» мухбири.

Истиқлол фарзандлари.

Туркистон—умумий уйимиз

ЎЗБЕК ТИЛИ ШАЙДОСИ

Илмга, фалсафий тизимга меҳр қўйган профессор ўзбек халқ ҳикматларини, ибора, мақолларини жуда қадрлаб ёзиб, ёдлаб оларди. Олимнинг қизил қалам билан ўраб, алоҳида ажратиб қўйган икки муборак лавҳасини ўқийман. Бири буюк бобокалонимиз бузургвор Хўжа Аҳрор Валийга тегишли эди:

«Улуғлар айтганларким, қайси юракда халқ ғами бўлмаса, уни кесиб олиб, итлар олдига ташлаш лозим. Чунки ундай қалб (юрак) оддий гўшт парчасидек ҳайвон юрагидан ҳеч қандай фарқи бўлмайди».

Иккинчиси илмнинг хосияти ҳақида инсонларнинг энг улуғи бўлмиш Пайғамбаримиз Муҳаммад алайҳиссаломнинг айтган сўзлари: «Илм ўрганиш ҳар бир мўмин учун фарздир. Илм толиби учун ҳамма нарса, ҳатто денгиздаги балиқлар ҳам гуноҳини сўраб истиғфор айтади». «Илм ўрганиш йўргакдан лаҳадгача».

Олимдан сўрайман:

— Мақсуд Зарифович, бу ҳикматли сўзларга урғу бергибсиз? Умуман пурмаъно, ибратли гапларни қадрлайсиз чамамда.

— Мен Москвада таваллуд топганман. Русчада ўқиганман. Уйда, табиий она тилим — татарча бўлган.

Мусулмончиликни қаттиқ ушлаган, умрини бош ҳисобчилик билан ўтказган раҳматли отам, табаррук ёшдаги волидам Тошкентга кўчиб келишгач, ўзбек тилини, унинг ҳузурбахш оҳангини тинглаб маҳлиё бўлиб қолдим. Ҳар куни ҳар биримиз эшитадиган беҳисоб мақолларда, ҳикматларда ўзбек халқи тафаккурининг теранлигини, халқ ҳаёти, турмуш тарзи тажрибаси, мазмуни хулосаларини, ихчам ва кўркам фикрлар ифодасини туйиб меҳрим тобланди. Уларни яхши билган ҳар қандай одамга ўз ўйларини, мақсадларини, орзу-умидларини баён этиш нақадар осон, ҳам жозибали, ҳам тўлақонли чиқишига имоним комил бўлди. Ўзбек тилини мукаммал билиш ниятида мақол, матал, нақл, масал, ибора, таъбирларни тўплашга, ёдлашга, қўлланишга аҳд қилдим.

Сиз эътибор берган донишмандлар сўзига келсак, улар менинг ақидам, яшашдан мақсадим билан ҳамоҳанглигидан таъкидлаб қўйганман...

Энди тагига етдим, Мақсуд Ўзбековдаги инсонпарварлик, дўстларга садоқат, ҳикмат, жигарбандлик сифатлари, амалдан ададсиз мол-дунё тўплашдан илмни афзал билиш фазилати ота-она зукколиги-ю, қалбдаги эътиқоддан экан.

Тарих фанлари доктори Мақсуд Ўзбековнинг олтмиш йиллик умр дафтарини варақлар эканман, у ҳамиша ўзининг ақидасига содиқ қолиб, танлаган сермашаққат, аммо тўғри, оқил илм йўлида ҳамон ёшлардек ғайрат, шижоат билан самарали фаолият кўрсатиб келаётганини кўраман. Кўз ўнгимда Оҳангарондаги ўрта мактабданоқ билим ва кўпчиликка ҳиммат қилиш йўлига киргани, дарс билан жамоатчилик ишини қўшиб олиб боргани, ҳарбий хизматда ҳам қуролдошларига сиёсий сардор бўлгани гавдаланади. Низомий номидаги Тошкент Давлат педагогика институтида, Ўрта Чирчиқ туманидаги 50-мактабда рус тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлиб ишлаганида ҳам одамохун деган фахрли номларни холис, иш вазифаси билан юқори даражада оқлаган, билимли, қаламни, забони ўткир Мақсуд Зарифовични аввал туман, вилоят, оз фурсатда Ўзбекистон ёшлари раҳбарлари сафида: маънавият ва маърифат бўлими мудири сифатида кўрамиз. Шундан сўнг масъул лавозимларда ишлаган Мақсуд Ўзбековнинг илмга бўлган интилиши, Москвага — Ижтимоий фанлар академиясига ўқишга чорлайди. Халқ ғами билан яшаб, халққа хизмат қилиб келаётган Мақсуд аканинг бошлаган ишининг юқори поғонасига чиқмагунча қўймаслик одати ўқишда ҳам кўринади. Аввалига фалсафа фанлари номзоди, кейин тарих фанлари доктори унвонларига нина билан қудуқ қазиб эришади. Ўрта Осиё маҳнаткашлари онгини, кўп миллатли меҳнат жамоаларидаги дўстона муҳитни ўстириш, мустаҳкамлаш муаммолари ечимининг амалий-назарий асосларини кўрсатиб беради. Илм чўққилари сари интилиб, ўзининг олтмиш босма табоқдан ортиқ илмий мақолалари, китоб ва мажмуалари билан жамият тараққиётига ҳисса қўшиб келаётган олим, илмий фаолиятини олий таълим соҳасидаги педагоглик фаолияти билан қўшиб олиб келмоқда. Унинг Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши раисининг маслаҳатчиси вазифасидаги фаолияти алоҳида эътиборга лойиқдир. Бу даврда у ёш мустақил Ўзбекистон парламентининг жаҳон андозалари даражасида иш юритишига камарбаста бўлади.

Янгиланиш, ислоҳотлар даврида «Туркистон— умумий уйимиз» деган оқилона мақсад йўлида олиб борилаётган эзгу ишларга ўз ҳиссасини қўшишга отланган Ўзбекистоннинг миннатдор фуқароси, Ошда, Москва Давлат ижтимоият университетининг шаҳобчасини очиш ташаббускори бўлди. Бу кун у асосан Марказий Осиё ҳудудида жойлашган мустақил республикалар учун шу янги соҳада ишловчи мутахассислар тайёрлашда жонбозлик кўрсатмоқда.

Оқил АБДУАЗИМОВ.

Кутлаймиз

Қадрли Гулнорахон САМИЕВА!

Сизни — Бухорои шарифдаги гўзал ва бийрон мухбиримизни таваллуд кунингиз билан муборакбод этамиз!

«Адолат»нинг толеига ҳамиша соғ бўлинг, Бухоро заминида вилоят ютуқларини мадҳ этиш йўлида қаламингиз чақнаб, илҳомингиз ҳамиша қайнаб турсин.

Сизга ҳамиша баҳорий кайфият, шоду ҳуррамлик, бахт-саодат ҳамроҳ бўлишини дилдан тилаб:

«Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

Фармон ва шарҳ

Амнистия

ИНСОНПАРВАРЛИК

Ўзбекистон Республикаси Президентининг «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинганлигининг олти йиллиги муносабати билан амнистия тўғрисида»ги Фармони эълон қилинди. Бу муҳим актни кўздан кечирган одам унинг ҳар бир бандида бағрикенглик, инсонпарварлик руҳи йўғрилганлигини дил-дилидан ҳис этади.

Мамлакатимиз мустақилликка эришгандан кейинги йилларда ўзлигимизни таниш, миллий қадриятларимизни юксалтириш учун кенг имкониятлар яратилди, амалий ишлар қилинди. Президентимизнинг мазкур Фармони ҳам ана шу жиҳатлари билан ўта аҳамиятлидир. Бундан кўзланган мақсад, жиноят содир этганларга, йўлдан тойганларга яна бир бор ўйлаб кўришга, ўзини ақл-идрок ила ҳис этишга имкон яратиб беришдир. Қолаверса, бу инсоният тарихида умумбашарий салоҳиятдир. Демак, билиб-билмай ёки эҳтиётсизлик туфайли жиноят содир қилганлар ўз қилмишларидан пушаймон бўлиб турган пайтда гуноҳининг, жиноятининг авф этилишини тарбиявий аҳамияти ҳам катта. Англаб-англамай жиноятга қўл урган шахс ўтган маълум даврда ўзини тушунади. Ана шундай чоғда унга яна бир енгиллик — ўзини ўнглаб олиш, қолган умрини яхшиликка сарф қилиш учун Президент томонидан тортиқ қилинаяпти.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг олти йиллиги муносабати билан Президентимиз томонидан тақдим этилган амнистияда, аввало, Асосий қонунимизда белгиланган инсонпарварлик ғоялари уйғунлашган.

— Фармоннинг 1-моддаси б, в бандларида 60 ёшдан ошган аёллар ва вояга етмаганлар авф этилиши назарда тутилганининг ўзига хос жиҳатлари бор. Бу тоифа шахслар алоҳида ёндошувга муҳтождирлар. Йўлдан адашган, ёши ошиб, сочига оқ тушган аёлнинг панжара ортида ўтириши ҳеч қандай жамиятни, айниқса, бизнинг шарқона, ўзбекона турмуш тарзимизни безамайди. Бизда аёлга, айниқса, кекса аёлга она, момо тимсолида ҳурмат ила қараб келинган. Юртбошимиз Фармонларидаги бу алоҳидалик ана шу миллийлигимиз, тарихий руҳиятимиздан келиб чиқади. Ёки ҳатто бошланишида йўлдан адашган ёшлар — вояга, яъни 18 ёшга тўлмаган жиноятчилар хусусида ҳам айтиш лозимки, инсон боласи йўлдан адашиши мумкин. Баъзан жиноят каби қалтис хато ҳам қилади. Албатта, қонун олдида барча баробар. Айбдорми, жавоб бериши керак. Аммо ҳали айтганимиздек, буюк саналар, яхши кунларда давлат ана шундай адашганларга ғамхурлик қилиши, бошини силаши меҳрибонлик, адолатпарварлик белгисидир.

Таъкидлаш жоизки, авф этиш ушбу тоифа жиноятчиларнинг барчасига ҳам қўлланилавермайди. Масалан, ёшидан қатъий назар, аёлу ўсмир ўта оғир жиноят, яъни кечириб бўлмас даражадаги ҳаракатни содир этса — жавобгарликни оғирлаштирадиган ҳолатда икки ёки ундан ортиқ шахсларни, ҳомиладорлиги аниқ кўриниб турган аёлларни, ёш қизларни ва номусга тегиш билан боғлиқ, одам ўлдириш, оғир тан жароҳати етказиш каби ўта оғир, жамият учун ўта хавфли бўлган жиноятлар кечирилмайди. Бу ҳолат Фармоннинг 7-моддасида тўла акс этган.

Ўзбекистон Республикаси Жиноят Кодексининг 150-163-моддаларида кўрсатилган жиноятлар тинчлик ва инсониятнинг хавфсизлигига қарши, шунингдек, Ўзбекистон Республикасига қарши жиноятлар туркумига киради. Булар урушни тарғиб қилиш, геноцид, агрессия, ёлланиш, терроризм, миллий, ирқий ёки диний адоват қўзғатиш, давлатга хоинлик қилиш, республикамиз конституциявий тузумига тажовуз қилиш каби жиноятлардир. Кўриниб турибдики, бу оғир жиноятларни содир этганларнинг қилмишини асло кечириб бўлмайди.

Шунингдек, 270-модданинг 2 ва 3-қисмларида, 271-272-273-моддаларда гиёҳвандлик воситалари ёки психотроп моддалар билан қонунга хилоф равишда муомала қилишдан иборат жиноятлар кирган. Сир эмаски, буларнинг оғир оқибатларга олиб келаётганлиги жуда қимматга тушаяпти. Элдошларимизнинг ғазабини келтираяпти. Ана шундай ғайритабиий ҳолатларга нисбатан курашни муросасиз кучайтириш лозимлигини ҳисобга олган ҳолда юқоридаги жиноятларни содир этган шахсларга авф қўлланилмайди.

Сафар НАЗАРОВ,
Ўзбекистон Республикаси Адлия вазири биринчи ўринбосари.

«Адолат» меҳмони

ЎЗИНГДАН ҚЎЙМАСИН ХАЛҚИМ...

Ўзбекистон халқ артисти Юлдуз УСМОНОВА портретига чизгилар

ЮЛДУЗ КУМУШ ЭМАСМИ?..

Улуғ адибимиз Абдулла Қодирийнинг «Ўтган кунлар» романи бош қаҳрамони Отабек ҳажрида куйган Кумушбиби Марғилондан. Ҳусну малоҳати, оқилалиги, юриш-туриши, одоби, боринг-ки, барча фазилатлари билан онгу шууримизга комилалик, шарқона тарбия тимсоли бўлиб ўрнашган бу қиз ўзбекман деганнинг ҳар бири учун азиз ва мукаррамдир.

Миллий қўшиқчилигимиз қаҳкашонасида пайдо бўлган ёрқин юлдуз — Юлдуз Усмонова ҳам марғилонлик. Не бахтки, Кумушбиби сув ичган зилол чашмалардан сув ичиш, у нафас олган ҳаволардан нафас олиш, у ўсган ўзбекона муҳитда вояга етиш Юлдузга ҳам насиб этиби.

Кундошлик қисматига исёнини ҳам назокат пардасига ўраган — машъқаси юзига ярашабгина шапатилаб, бу ёғига Зайнаб ўрсин деган, жон таслим қилаётганда ҳам қайнотаси Юсуфбек Ҳожи истиқболига ўрнидан турмоқчи бўлган Кумушбиби ва... калта кирқилган сочи, кескин ҳатти-ҳаракатлари билан чапани ўсмирларни эслатадиган, саҳна тақозосига кўра либоси қўшиқдан қўшиққа (гоҳ оврупоча, гоҳ шарқона) ўзгариб турадиган Юлдуз...

Фарқ ер билан осмонча. Муқоясага ўрин йўқдай.

Дарҳақиқат, ижтимоий-сиёсий вазиятга, жўнроқ айтганда, замонга қараб муносабатлар, юриш-туриш, кийим-кечак, ҳаттоки, қиёфалар ҳам ўзгариши мумкин.

Вақт ҳукмига бўйсунмайдиган, турланмайдиган инсоний гўзал туйғулардир. Юлдуз муҳаббат ҳақида куйлаганда сарвинг шабададан япроқлари кумушлашган водий тераклари, бу тераклар остида Отабегини соғиниб хомуш юрган Кумушбиби кўз ўнгимга келаверади.

Юлдуз «дунё, дунё, ёлғон дунёсан», деб нола қилганда, «ёмонлик корхонаси» (А. Қодирий ибораси) тинмай ишлаётган, гирромлик, хусумат, фитнанинг дасти дароз бўлган замонлар ва шу замонлар қаршисида фаришта чеҳраси билан «борим шу» деб жовдираб турган Кумушбибини эслайман.

Юлдузнинг фақат танбур жўрлигида ижро этиладиган «Онам йиғлар» деган қўшиғи бор. Ҳар гал шу қўшиқни эшитганда яна кўз ўнгимга ёлғиз сирдошию ёлғиз ҳамдарди Офтобойим кўксига бош қўйиб хўрсинаётган Кумушбиби келаверади.

Асил қўшиқ, мангуликка даҳлдор қўшиқ, тоза кўнгилдан, дардли юракдан чиқади. Юлдузнинг куйлагани — юракдан чиққан нолалар, завқу эҳтирос, инсоний гўзал илҳомлар шаршараларидан, овозининг беҳад ёрқин товланишлари, қалбининг нозик тебранишларидир... Кумушнинг беҳад гўзал қалбида ҳам шундай сирли олам яшарди...

САҲНА — САЖДАГОҲ..

Хонанданинг концерти ёзилган янги видеотасмаларидан бирида шундай манзара кўрдим. Саҳнага чиқиш олдидан бўлган таранг вазият. Пардозчилар, машшоқлар елиб-югуриб сўнгги тайёргарлик ишларини кўришмоқда: кимдир Юлдузнинг тўзиган сочини қайта кўздан кечириб турибди, кимдир кийимнинг этакларини тортиб кўраяпти... Юлдуз саҳнага очиладиган чўғдек духоба парда ёнига келиб бир зум тўхтаб қолади. Ёнида турган ўрта ёшлардаги одам (балки бадиий раҳбардир) дуога қўл кўтаради. Юлдуз юзига фотиҳа тортиб, гулдурос қарсаклар остида саҳнага отилиб чиқади...

...Санъат оламига чақмоқдай отилиб кириб, биринчи, иккинчи қўшиғидаёқ кимсан бўлиб қолган хонандаларни кўп кўрдик. Уларнинг баъзилари қандай тез пайдо бўлсалар, шундай тез ғойиб бўлишди. Биз уларни хотирамизда сақлаймиз. Сабабини сўраб-суриштирмай, аттанг, деймиз. Яхши ёки истеъдодни шунчалик қўйдик, деймиз. Аслида-чи? Ҳаёт бизу Сиз ўйлагандан ҳийла мураккаб ва чигалдир.

Муҳтарам шоиримиз айтганларидек «Ҳаёт ҳамма вақт ҳам бошимизни она бўлиб силамайди».

Истеъдоднинг камолот поғоналарига кўтарила олмай аро йўлда қолиб кетиши, баъзи ҳолларда жувонмарг бўлишига биринчи сабаб, назаримизда, ноқобиллик, ҳаётнинг эртами-кечми бошига тушиши муқаррар бўлган синовларга тайёр эмаслик, фожианинг иккинчи сабаби — шуҳрат балосига гирифторлик. Шуҳрат кимларнинг бошини айлантирмаган? Кимларнинг кўзини кўр,қулоғини кар қилиб осмонларга кўтармаган ва охир-оқибатда эл назаридан қолдириб, чилпарчин этмаган.

Аллоҳ истеъдодни ҳар кимга бераверайди. Бу ноёб инъом учун яратганга шукур қилган, истеъдодига кун сайин, ой сайин, умр бўйи сайқал берган санъаткорларгина бахтлидир.

«Меҳнат ёқамдан ушлади...» Бобораҳим Машрабнинг бу ҳасрати санъат йўлига кирганларнинг барчаси учун бир умрлик хиргойи бўлмоғи зарур.

Бугун рўй-рост айтиш мумкинки, биз шартли равишда сиз деб атаган ҳар учала босқичдан ҳам ЮЛДУЗ УСМОНОВА ёруғ юз билан ўтди. Ҳаёт ва ижод йўлининг аввалида бошига тушган барча сир-синоатлар қошида у довдирамади. Шўролар замонидаги мафкуравий тазйиқ-таъқибларни тишини тишига қўйиб ўтказди. Хатолар-чи, дейсизми? Ҳа, хатолар ҳам бўлган. Буни Юлдузнинг ўзи танқидчилардан кўра яхшироқ билади, тан олади. Баъзан ҳақсизлик, хурофотлар кўриб «портлаб кетган», тилига «бойланган» пайтлари бўлган. Булар барчаси ортда қолди. Қолаверса, оддий равшан бир ҳақиқат бор: ишламаган одамгина хато қилмайди! Юлдуз ҳаддан зиёд меҳнаткаш. Сўзу мусиқани қўшқанот қилиб, қўшиқ осмонига парвоз қилишнинг ўзи бўладими? Хонанда бир қўшиқни маромига етказиш учун баъзан ойлаб терлаган пайтлари бўлган. Ҳар бир қўшиғи битта кичик саҳна асарига айланади. У шавқ билан куйлайди. Юлдуз Усмонова Фарғона, Хоразм йўлларида ижро этиладиган «Фарғонага бораман», «Менинг севгимга ишон», «Қизил олма пишган экан», «Шайдолик надир ўзи?» «Ўйнагани қўймаслар» ва эстрада жанридаги деярли барча қўшиқларини рақсга тушиб айтади. Бир пайтнинг ўзида ҳам қўшиқ айтиши, ҳам рақсга тушиш санъаткордан нафақат руҳий, балки катта жисмоний куч ҳам талаб этади. Футболчилар, муз устидаги чавгон сурувчиларнинг ўйин давомида тинимсиз ҳаракати 60—70 км.га югуриши билан тенг бўлар экан. Юлдузникичи, 3-4 соат ва баъзан ундан ҳам ортиқ давом этадиган концертларида рақсга тушиб, қўшиқ куйлаганида Юлдуз қанча масофа югураркин?..

Хонанда ҳар гал ижродан кейин энтикиб, ҳарсиллаб нафас олаётганида, пешона терларини арта-арта мухлисларига таъзим қилаётганида хаёлимдан доим шу савол кечади.

Юлдузни яқин-яқинларгача ёш хонанда дейишарди. Санъатдаги умрини ҳисобласак, Юлдуз, албатта, ёш эмас. У Тамарахоним, Саодат Қобулова, Гавҳар Раҳимовалар билан ҳамнафас бўлган. Концертларида бирга иштирок этган. Юлдуз устозлари билан фахрланади, ҳам пушаймон қилади. Пушаймони шундаки, устозларидан у кўпроқ ўрганиши мумкин эди. Начора, шу ёғига ҳам шукур. Унинг ижрочилик маҳоратидан ташқари устозларидан олиб қолган бойлиги — касбга садоқат, фидойилик, ихлос, эътиқод. Шунчаки куйлаш Юлдуз Усмоновага тўғри келмайди. У қуруқ сурат — фотомодел эмас. Саҳнага ёнгани, ёндиргани чиқади. Қўшиқ Юлдуз Усмонова учун инсон қалбига мурожаат, яратганга муножот, саҳна эса саждагоҳдир.

Юлдуз Усмонованинг қизи Нилуфар

ОВРОПАДА ҚОЛОЛМАЙМАН

Ўзбек эстрадаси қандай бўлиши керак? Бу ҳақда кўп баҳслар бўлган, турлича фикрлар айтилган. Бир нарса аёнки, эстраданинг миллий заминига қурилиши кераклигини ҳеч ким инкор этмайди. Миллий руҳ, миллий колорит бу ҳар бир халқнинг ўзлиги, ўз қиёфаси. Ҳар бир миллат ўз тарихи, турмуш тарзи, маданияти, маънавияти, санъати билан умумбашарий уйғунликка эришади.

Юлдуз Усмонованинг Голландия сафаридан ёзиб келинган концертларида минглаб томошабинларнинг унга жўр бўлиб, рақсга тушганини, «браво, браво» деб қичқиришганини кўрдик, эшитдик. Мусиқа дил билан англашиладиган, ҳамма тушунадиган тил. Юлдуз ҳам қўшиқ воситасида ўзбекнинг юрагини: завқ-шавқини, кимлигини англади, тушунишди.

Юлдуз Усмонованинг мусиқа дастаси таркибида миллий чолғу асбоблар баробарида электр гитара, синтезатор, барабан, кларнет, ҳаттоки Африка там-тамигача бор. Не ажабки, уларнинг барчаси ўзбекона садо бериб, европаликлар қалбини ҳам забт этмоқда.

Юлдузнинг Оврупа сафари ўтган йили анча чўзилиб кетди. Бунинг муайян сабаблари бор эди, албатта: шартнома бўйича келишилган концертлар, янги замонавий асбоб-ускуналар билан жиҳозланган овоз ёзиш студияларида янги қўшиқларни мумгардишга тушириш, лазер лаппак (компакт-диск)ка тушириш, видеоклиплар ва ҳоказо ташвишлар...

Машҳур инсонларнинг ўзига яраша дўст-душмани бўлади. Чет сафарда юрганда миш-миш гаплар тарқалди. Эмишким, Юлдуз Усмонова Лондонга ҳижрат қилган эмиш.«Миш-миш»чиларга Юлдузнинг энг яхши жавоби:

Соғинаман, Марғилонга
боролмайман,
Мен барибир Оврупада
қололмайман.

Юлдузга оқ ювиб, оқ тараган ёлғиз онасисиз, дилбанди — қизисиз Марғилони, Ўзбекистонисиз ҳаёт ҳаёт эмас. Қачон қаерда бўлмасин у Ўзбекистон фарзанди эканлигини, ўзбек қизи эканлигини унутмаган.

Қайси бир давлатнинг саҳнасида бўлмасин, юракдан, тоза кўнгилдан куйлади, Ўзбекистон нафасини, ғururини олиб борди.

Юлдуз шахснинг миллий ўзлигини англаш учун ҳам, унинг истиқбол йўлларини кўра билиш учун ҳам, инсоният тараққиётидаги тарихий ўрнини мукаммал билиши, билдириш учун ҳам ёниб, жўшиб куйлагиси келади.

Мустақиллик майдонидаги тантаналарни эслайман. Ранго-ранг нурлар ғужғон ўйнаган, осмонда мушаклар гул очган буюк шодиёна, улуғ байрам..

7 йил мобайнида 70 йилда ҳам кўрилмаган тарихий ўзгаришлар намойиши — ўша шодиёна хотимасида Юлдуз Усмонова куйлади. «Ўзингдан айланай, халқим» деб қўшиқ айтди.

Кушдай учиб қучоғингга дунё
кечдим,
Кезиб-кезиб топганларим соғинч
бўлди.
Қанча олис кетсам, шунча
қадринг сездим,
Қайда юрсам, ёду меҳринг овунч
бўлди.
Айланайин қора-қошу
кўзингдан-а,
Ўзингдан қўймасин, халқим,
ўзингдан-а.

Озодлик учун ўтказилган уйқусиз тунлар, юрилган беҳисоб йўллар, курашлар эвазига келган халқнинг руҳиятидаги кўтарилишни чуқур ҳис этиб саҳнага кўтарилган Президент Ислом Каримов оталик меҳри билан Юлдузни ҳам бағриларига босдилар. Юлдузнинг кўзларидан дув-дув ёш оқди.

— Санъат деб умр бўйи чеккан ширин азобларим, изтиробларимнинг қудратини сездим, — дейди хонанда ўта ҳаяжонли лаҳзаларни эслаб, — отамнинг нафасини сезгандай бўлдим.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Фармонига биноан ЮЛДУЗ УСМОНОВА га Ўзбекистон халқ артистифахрий унвони берилди.

Ўзбек халқининг суюмли, эҳтиросли, жўшқин қўшиқчиси, саҳна юлдузи ЮЛДУЗХОНИМга ярашган бу улуғ иззат, муносиб рағбат муборак бўлсин! — деймиз.

Холтош УСМОНОВА.

ДУШАНБА, 7

ЎзТВ-I
«Ўзбекистон» телеканали
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!».
8.00—8.40 «Таҳлилнома».
*
8.40 **Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 6 йиллигига.** «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
9.05 «Жаҳон спорти».
9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал. 1-қисм.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 «Билим-ринг».
10.45 Кино янгиликлари.
11.00 «Жаҳон киноси юлдузлари».
11.20 «Қўшиғимиз Сизга армуғон». Мусиқий дастур.
12.05 Кундузги сеанс. «Гулобод ва хон Феруз». Бадиий фильм.
13.25 «Обод уйда пок одамлар яшайди». Таҳлилий кўрсатув.
13.50 «Баҳром ва Дилором». Мультфильм.
14.10—14.35 «Саҳна ҳаёти».
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Санъат ғунчалари».
18.30 «Олам ва одам».
18.45 «Юрт ҳавоси даво».
19.00 **Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 6 йиллигига.** «Истиқлол нашидаси». Мусиқий дастур.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00, 22.00, 23.20 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Биржа ва банк хабарлари».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Иқтисод ва биз».
21.30 «Навбаҳор» ашула ва рақс ансамблининг концерти.
22.05 «Сиёсат оламида».
22.25 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
22.35 **«Маънавият» дастури.**
23.25 «Ахборот».
23.55 Футбол. Осиё ўйинларида.
01.25—01.30 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
8.55 Кўрсатувлар дастури.
9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
9.20 «Ўйна, гулим, ўйна».
9.40 «Мутойиба».
10.05 «Ёшлар» телеканалида.
10.10 «Мезон». Ўзбекистон Республикаси Конституцияси кунига.
10.25 «Лаззат».
10.40 «Буни кино дейдилар». Телесериал.
11.05 Цирк, цирк, цирк.
11.25 Бир жуфт қўшиқ.
11.35 «Яхши, ёмон йигитлар». Телесериал.
12.20 Хожибой қизиқ: «Танимадинг-а...». 3-кўрсатув.
12.50 «Синбод». Телесериал.
13.35 «Интерфутбол».
14.20 «Синема».
15.50 «Жаҳон жуғрофияси».
16.40 «Дунё ҳафта ичида».
17.00 «Аёл зоти». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 2-3 қисмлар (такрор).
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Ёшлар» телеканалида премьера. «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал.
18.55 Мусиқий лаҳзалар.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 «Менинг фикрим».
19.40, 20.30, 22.25 — Эълонлар.
19.45 «Морена Клара». Телесериал.
20.35 «Жаҳон». Халқаро шарҳ.
20.55 «Сурур».
21.05 «Ҳудуд». Қўқон шаҳри.
21.30 «Ёшлар» телеканалида.
21.35 «О, ёшлигим!».
21.55 Мусиқий лаҳзалар.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.30 Синема. «Ғазаб отига миниб».
24.00 Араб эстрадаси.
00.15 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
7.55 Кўрсатувлар дастури.
8.00 «Ерилтош». Мультуплам.
8.20 «Кино ва замон».
8.50 Дилором наволар.
9.05 «Сансет Бичнинг муҳаббати ва сирлари». Телесериал.
9.50 «Ёввойи табиат».
10.15 «Ҳамшаҳарлар».
10.45 Болажонлар экрани.
12.15 «Билиб қўйган яхши».
12.30 «Бурч ва масъулият».
12.40 Ҳудуд «М». Ёшлар дастури.
13.05 «Бева Бланка». Телесериал.
13.50 «Бешинчи ўлчов».
14.10—14.35 «Нафосат гулшани».
* * *
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «ДАРАКЧИ».
18.10 «Эя ва унинг дўстлари ҳузурида».
18.30 «Сен ҳақингда ва сен учун».
18.45 «Санта-Барбара». Телесериал.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Очиқ дарс».
20.15 Телефакт.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Таггерт». Телесериал.
21.55 «Мухлис—ТВ».
22.15 «ТТВ мусиқаси — хатларга биноан».
22.45 «ДАРАКЧИ».
22.55 «Спорт-тайм».
23.25 Телефакт.
23.40 Оҳанглар ва эълонлар.
23.50 Саргузашт фильмлар экрани.
01.30 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
16.45 Кўрсатувлар тартиби.
16.50 «Мультсайёра».
*
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси
*
Россия жамоат телевидениеси.
18.45 «Бу ерда ва ҳозир».
19.05 Душанба куни Познер билан. «Биз» дастури.
19.45 «Соялар чошгоҳда йўқолади». Сериал.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 «Время».
*
21.35 «Муҳаббат тарихи». Телесериал. 147-қисм.
22.20 «Оламда нима гап?». Ахборот кўрсатуви.
22.25 «Давр комуси».
22.40 «Ўтмишсиз келажак йўқ».
23.00 «Вести».
23.30 «Замонавий дизайн».
23.50 Киносеанс: «Ишдаги ишқ». Бадиий фильм. 1-серия.
01.15 «Ахборот» (рус тилида).
01.40 «Ишдаги ишқ». Бадиий фильм. 2-серия.
02.45—02.50 Тунингиз осуда бўлсин!

СЕШАНБА, 8

ЎзТВ-I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!».
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 Болалар учун. «Чамандаги гулдармиз».
8.55 «Риоя». Кинокомпозиция.
9.10 **«Қўшиғимдасан, Ватан».** Мусиқий дастур.
9.40 «Давр — менинг тақдиримда».
9.55 «Маржон». Телевизион клуб.
10.25 «Қирол шер». Мультфильм.
12.00 **«Битта байроқ остида».**
12.20 «Диёр тароналари». Мусиқий дастур.
12.50 **«Ўзбекистон — чет элликлар нигоҳида».**
13.10 «Шеър ва шуур».
«Умид» намойиш этади:
13.20 «Шу Ватанга бордур менинг керагим».
13.40 «Эстрада ва ёшлар».
14.10 «Қувноқлар ва зукколар».
*
14.55 Болалар учун. «Умид учқунлари».
15.15 «Юлдузингни бер осмон». Бадиий фильм.
16.35 **«Ўзгараётган шаҳар».**
16.55 «Қора қаср». Мультфильм.
17.15 «Бу ёруғ оламда Ватан биттадур...».
17.25 «Олтин тож». Телевизион ўйин.
17.50 Бир жуфт қўшиқ.
18.00 Янгиликлар.
18.10 «Жавҳар». Публицистик кўрсатув.
18.30 «Ҳамма кўриши шарт ... эмас». Мусиқий-дам олиш дастури.
19.25, 20.25 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Бинокор».
20.15 «Эл соғлиги — юрт бойлиги».
20.30 «Ахборот».
21.00 **Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 6 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш ва концерт.**
22.30 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
22.40 ЎзТВ экранида биринчи марта. «Яратганга шукур». Бадиий фильм. (Ўзбекистон — Япония).
00.20—00.25 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
ЎЗБЕКИСТОН КОНСТИТУЦИЯСИ КУНИ
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Билоғон маслаҳати», Мультгомоша).
18.40 «Ғазал соғинчи».
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 «Ватан мадҳи». Мусиқий дастур.
19.40, 20.35, 22.25 — Эълонлар.
19.45 «Ёнмаган ёзувлар».
20.10 «Марду майдон».
20.25 «Ёшлар» телеканалида премьера. «Океан ортидан салом». (Ўзбектелефильм).
20.35 «Одамлар орасида».
20.50 Мусиқий лаҳзалар.
21.00 «Ёшлар» телеканалида премьера. «Аёл зоти». Кўп қисмли бадиий фильм. 4-қисм.
21.30 «Эркин фикр».
21.55 «Ёшлар» телеканалида.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.30 Синема.
00.10 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 6 йиллиги
7.55 Кўрсатувлар дастури.
8.00 «Истиқлол рамзи». Телефильм.
8.10 «Умрбоқий мерос».
8.25 «Онагинам».
8.50 Ҳаётимизнинг асосий қомуси.
8.55 «ДАРАКЧИ».
9.05 «Ватанимни куйлайман». Концерт.
9.35 «Тўйлар муборак!». Бадиий фильм.
10.40 «Фаолият».
10.55 «Сен ҳақингда ва сен учун».
11.05 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Нафосат олами».
11.25 «Суҳбатдош».
11.45 **Ҳаётимизнинг асосий қомуси.**
11.50 «Учрашув».
12.30 «Олтин нохун».
12.45 «Адабий иқлим».
13.15 «Тошкент ва тошкентликлар».
13.30 «Куйла, ёшлигим».
14.00 «Эверест-98».
14.25 **Ҳаётимизнинг асосий қомуси.**
14.30—14.55 «Зебо, Зиёда ўйнар». Фильм-концерт.
* * *
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «ДАРАКЧИ».
18.10 Болалар учун. «Митти юлдузлар шуъласи».
18.20 «Туризм ҳақида». Ҳафталик шарҳ.
18.50 Телефакт.
19.00 «Шукуҳли диёрим».
19.20 **Ҳаётимизнинг асосий қомуси.**
19.25 «Ўзбекистоним, сенга».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Ҳамшаҳарлар».
20.30 «Ахборот».
21.05 «Ханда дўкони».
21.35 **Ҳаётимизнинг асосий қомуси.**
21.40 «ДАРАКЧИ» (ўзбек тилида).
21.50 «Спорт оламида».
22.05 «Мулоҳаза учун мавзу».
22.30 «Қушларга эргашган инсон». Бадиий фильм.
24.00 «ДАРАКЧИ».
00.10 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
Россия жамоат телевидениеси 7.30 — 9.00
*
16.45 Кўрсатувлар тартиби.
16.50 «Мультсайёра».
*
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси
*
Россия жамоат телевидениеси
18.45 «Бу ерда ва ҳозир».
19.05 «Мавзу».
19.45 «Соялар чошгоҳда йўқолади» (якунловчи серия).
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 «Время».
*
21.35 «Муҳаббат тарихи». Телесериал. 148-қисм.
22.20 «Оламда нима гап?». Ахборот кўрсатуви.
22.25 «Тараққиёт ва барқарорлик кафолати».
22.40 «Моҳир».
23.00 «Вести».
23.30 «Юртим нашидаси». Концерт.
24.00 Киносеанс: Жан Поль Бельмондо «Моҳир» фильмида.
01.30 «Ахборот» (рус тилида).
01.55 Тунги сеанс: «Вельд». Бадиий фильм.
03.20—03.25 Тунингиз осуда бўлсин!

ЧОРШАНБА, 9

ЎзТВ-I
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Гўзаллик оламида».
8.40 «Муҳаббат бошимдан кетмасин». Мусиқий дастур.
9.05 «Жан Кристофф». Телевизион бадиий фильм. 5-қисм.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 Алифбо сабоқлари.
10.35 «Талаб ва таклиф».
10.55 «Умр мазмуни».
11.20 «Эски уй соҳиблари». Мультфильм.
11.30 Ўзбек куйларидан концерт.
12.05 «Мактублар — кабутарлар».
12.30 Кундузги сеанс: «Ямбуй ажинаси». Бадиий фильм.
14.10—14.55 Футбол. Осиё ўйинларида.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Сени Ватан кутади».
18.30 «Фавқулодда 15 дақиқа».
18.45 «Ҳунарманд». Тележурнал.
19.05 «Солиқ ва назорат».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Таълим-тарбия миллий дастури — амалда».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Тафсилот».
21.25 «Санъатим — саодатим». Мусиқий дастур.
21.50 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
«Тунги ҳамроҳ»:
22.00 «Янги авлод».
22.20 «Кулги терапияси».
* * *
22.45 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал. 2-қисм.
23.35 «Ахборот».
00.05 Футбол. Осиё ўйинларида.
01.35—01.40 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Спорт майдончаси», Мультгомоша).
18.40 «Семурғ». Ўсмирлар учун ахборот-кўнгилочар дастури.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 Қалб садолари.
19.35 «Ракурс». Ўзбекистон бадиий академияси раиси Турсунали Қўзиев.
20.00 Спорт-лотто.
20.10 «Лаззат».
20.25, 22.25 — Эълонлар.
20.30 «Чекмасдан ёшлик гаштини сур».
20.45 «Сиз севган хонанда».
21.00 «Ринг».
21.15 «Рақслар қанотида». Ирода, Шаҳризода Дилмурод қизлари.
21.35 «Авторейд».
21.45 «Ёшлар» телеканалида.
21.50 Мусиқий лаҳзалар.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.30 Футбол. УЕФА кубоги.
24.00 Хит-коллекция.
00.20 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «ДАРАКЧИ».
18.10 «Ерилтош». Мультуплам.
18.30 «Санта-Барбара». Телесериал.
19.15 «Ёқимли оҳанглар».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Тошкент ва тошкентликлар».
20.15 «Оқ йилқи». Телефильм.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Хайрли оқшом».
21.35 «Таггерт». Телесериал.
22.25 Эстрада концерти.
22.40 «ДАРАКЧИ».
22.50 «Кўзгу».
23.10 Оҳанглар ва эълонлар.
23.20 Видео—«О».
01.00 «Хайрли тун, шаҳрим!»

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
Россия жамоат телевидениеси 7.30—9.00
*
16.45 Кўрсатувлар тартиби.
16.50 «Мультсайёра».
*
17.10 — 18.45 Туркия телевидениеси
*
Россия жамоат телевидениеси
18.45 «Бу ерда ва ҳозир».
19.05 «Инсон ва қонун».
19.45 «Чироқлари синган кўча-II». Милиция сериали.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 «Время».
*
21.35 «Муҳаббат тарихи». Телесериал. 149-қисм.
22.20 «Оламда нима гап?». Ахборот кўрсатуви.
22.25 «Дурдаршан».
22.45 «Телешифокор».
23.00 «Вести».
23.30 Киносеанс: «Прерия». Бадиий фильм.
01.00 «Ахборот» (рус тилида).
01.25 Тунги сеанс: «Ишбилармон кишилар». Бадиий фильм.
02.45—02.50 Тунингиз осуда бўлсин!

ПАЙШАНБА, 10

ЎзТВ-I
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 Республика газеталарининг шарҳи.
8.45 «Юрак, сенсан менинг созим». Мусиқий дастур.
9.10 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал. 2-қисм.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 «Кодекс».
10.30 Янги алифбони ўрганамиз.
11.00 «Сарғайган саҳифалар». Адабий кўрсатув.
11.20 «Теран томирлар».
11.40 «Ҳаёт сабоқлари». Публицистик кўрсатув.
12.05 Кундузги сеанс. «Финист-сарлочин». Бадиий фильм.
«Умид» намойиш этади:
13.20 «Дунё кўриб, дунёлар ярат».
13.40 «Ғазалхон ёшлигим».
14.10—14.55 Футбол. Осиё ўйинларида.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 «Қизча ва қуёнчалар». Мультфильм.
18.20 «Харита». Халқаро шарҳ.
18.35 «Ажаб саодат эрур...». Бадиий-публицистик кўрсатув.
19.00 «Ҳидоят сари».
19.25, 20.25, 21.00, 22.10 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 «Юзма-юз».
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Мен нечун севаман Ўзбекистонни». Публицистик кўрсатув.
21.40 «Олам қўшиққа тўлсин». Мусиқий дастур.
22.15 «Миллий таълим уфқлари».
22.45 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
22.55 **«Сомон йўли».**
23.55 «Ахборот».
00.25—00.30 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал.
18.55 Мусиқий лаҳзалар.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 Ёшлик наволари.
19.40, 20.30, 22.45 — Эълонлар.
19.45 «Морена Клара». Телесериал. Охирги серия.
20.35 «Одобнома».
20.45 Ёшлик формуласи.
21.00 «Ёшлар» телеканалида премьера. «Аёл зоти». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 5-қисм.
21.30 Шарқ эстрадаси.
21.40 «Мезон».
21.55 «Ёшлар» телеканалида.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.25 «Дойче Велле» тақдим этади...
22.50 Футбол. Чемпионлар лигаси.
00.20 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «ДАРАКЧИ».
18.10 «Ерилтош». Мультуплам.
18.20 «Билиб қўйган яхши».
18.35 «Санта-Барбара». Телесериал.
19.15 Мусиқий дақиқалар.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «ТВ ва театр».
20.30 «Ахборот».
21.05 «Оқибат». Телесериал.
21.55 Ҳудуд «М». Ёшлар дастури.
22.20 «Яхши кайфият».
22.50 «ДАРАКЧИ».
23.00 Оҳанглар ва эълонлар.
23.10 Видео—«О».
00.50 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
Россия жамоат телевидениеси 7.30—9.00
*
16.45 Кўрсатувлар тартиби.
16.50 «Мультсайёра».
*
17.10—18.45 Туркия телевидениеси
*
Россия жамоат телевидениеси
18.45 «Бу ерда ва ҳозир».
19.05 «Эслашлари учун...». Юрий Белов. Кўрсатувни Л. Филатов олиб боради.
19.45 «Чироқлари синган кўча-II». Милиция сериали.
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 «Время».
*
21.35 «Муҳаббат тарихи». Телесериал. 150-қисм.
22.20 «Оламда нима гап?». Ахборот кўрсатуви.
22.25 «02» тўлқинида.
22.40 «Спорт-клуб».
23.00 «Вести».
23.30 «Кино сайёраси». Д. Хофман.
23.50 Кинематограф: Д. Хофман, Ш. Стоун «Тармоқ» фантастик жангари фильмида.
01.50 «Ахборот» (рус тилида).
02.15—02.20 Тунингиз осуда бўлсин!

ЖУМА, 11

ЎзТВ-I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!».
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 Лирик тароналар.
8.50 «Инсон — ҳаёт гултожи».
9.05 «Жан Кристофф». Телевизион бадиий фильм. 6-қисм.
10.00, 12.00, 14.00, 18.00 — Янгиликлар.
10.05 Немис тили.
10.35 «Меъёр».
10.55 Халқ ижодиёти.
11.15 «Оила ва жамият».
11.35 «Маърифат маскани».
12.05 Кундузги сеанс. «Товламачи». Бадиий фильм.
13.35 «Бастакорлар бисотидан». Мусиқий дастур.
14.10 — 14.55 Футбол. Осиё ўйинларида.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.10 Болалар учун. «Бир сиқим тупроқ».
18.30 «Сиҳат-саломатлик».
18.50 «Тараққиёт гарови».
19.10 «Парламент соати».
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Ойдин кўчалар». Кинокомпозиция.
20.10 Оқшом эртаклари.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Мавзу».
22.05 «Назм ва наво». Фузулий лирикаси.
22.40 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
22.50 «Азиз сиймолар».
23.10 «Ўзлигинг намоён қил». Экранда — Навоий вилояти.
23.40 «Ахборот».
00.10 Футбол. Осиё ўйинларида.
01.40—01.45 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Умид чечаклари», Мультгомоша).
18.40 «Ислом ва ёшлар».
18.55 Мусиқий клип-антракт.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 «Шабнам».
19.40, 20.30, 23.00 — Эълонлар.
19.45 «Яхши, ёмон йигитлар». Телесериал. Охирги серия.
20.35 «Автосалтанат».
20.45 «Азизим».
21.10 «Ўйна, гулим, ўйна».
21.20 Хожибой қизиқ: «Танимадинг-а...». 4-кўрсатув.
21.50 «Ёшлар» телеканалида.
21.55 Мусиқий лаҳзалар.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.25 «Интерспорт».
22.40 «Ширин орзулар».
23.05 Синема. «Алдашга уринманг». (Ҳиндистон). 1-қисм.
00.30 «Мунаввар тонг истаб!».

ЎзТВ-III
TTV
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «Даракчи».
18.10 «Ерилтош». Мультуплам.
18.35 «Санта-Барбара». Телесериал.
19.15 Мусиқий лаҳзалар.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Хусусийлаштириш: қадам-бақадам».
20.20 «Туйғуларим».
20.30 «Ахборот».
21.05 «Оқибат». Телесериал.
21.50 «Дардингизга даво...».
22.05 «Адабий иқлим».
22.25 «Жума оқшомида».
22.50 «ДАРАКЧИ».
23.00 «Ишдаги ишқ ёки...».
23.20 Спорт оламида.
23.50 Оҳанглар ва эълонлар.
24.00 Кинонигоҳ.
01.40 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
Россия жамоат телевидениеси 7.30—9.00
*
16.45 Кўрсатувлар тартиби.
16.50 «Мультсайёра».
*
17.10-18.45 Туркия телевидениеси
*
18.45 Ҳуқуқ ва жамият.
19.00 Телефильм.
*
Россия жамоат телевидениеси
19.15 «Сиҳат-саломатлик».
19.45 «Мўъжизалар майдони».
20.45 Хайрли тун, кичкинтойлар!
21.00 «Время».
*
21.35 «Муҳаббат тарихи». Телесериал. 151-қисм.
22.20 «Оламда нима гап?». Ахборот кўрсатуви.
22.25 «Таъзим».
22.40 «Дил изҳори».
23.00 «Вести».
23.30 «Оскар» совриндорлари антологияси.
23.45 «Жижи», (1959 йил). Бадиий фильм.
01.35 «Ахборот» (рус тилида).
02.00-02.05 Тунингиз осуда бўлсин!

ШАНБА, 12

ЎзТВ-I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!».
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 Республика газеталарининг шарҳи.
8.45 «Мусиқа бўстони». Телеальманах.
9.05 «Бизга мактуб йўллабсиз».
9.25 «Ташриф қоғози».
10.05 «Шоҳрух» клуби.
10.25 Телевизион миниатюралар театри.
«Умид» намойиш этади:
11.00 «Очиқ дарс».
11.20 «Талабалик йилларим».
11.40 «Бўстон». Тележурнал.
12.10 Кундузги сеанс. «Келинлар қўзғолони». Бадиий фильм.
13.25 «Бевосита мулоқот».
14.10 Куйла, ёшлигим». Мусиқий дастур.
14.30 «Мен нечун севаман Ўзбекистонни». Публицистик кўрсатув.
15.05 — 15.50 Футбол. Осиё ўйинларида.
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 Болалар учун. «Фламинго».
18.20 «Мувозанат». Ахборот-таҳлилий кўрсатув.
18.40 «Бахтли воқеа».
19.25, 20.25, 21.00, 22.30 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.55 Оқшом эртаклари.
20.10 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
20.20 «Жаҳон спорти».
20.30 «Ахборот».
21.05 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
21.15 «Қишлоқ ҳаёти».
21.35 «Ҳамма кўриши шарт... эмас». Мусиқий-дам олиш дастури.
22.35 «Халқнинг кўнгли». Адабий кўрсатув.
23.05 «Ахборот».
«Тунги ёғду» дам олиш дастури:
23.35 «Куй ва тасвир».
23.55 «Макаллум». Бадиий фильм. 7-серия.
01.10—01.15 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
8.55 Кўрсатувлар дастури.
9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
9.50 «Сурур».
10.00 «Ёшлар» телеканалида.
10.05 «Ракурс».
10.30 Сиз севган хонанда: Дилфуза Раҳимова.
10.50 «Ҳудуд». Қўқон шаҳри.
11.15 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал.
12.05 «О, ёшлигим!».
12.25 «Тақдим».
12.40 «Яхши, ёмон йигитлар». Телесериал. Охирги серия.
13.25 Рақслар қанотида.
13.45 «Синбод». Телесериал.
14.30 «Шу куннинг мавзуси».
14.50 «Синема».
16.10 «Жаҳон жуғрофияси».
17.00 «Аёл зоти». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 4-қисм (такрор).
17.30 «Азизим».
17.55 Мусиқий лаҳзалар.
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. (Янгиликлар, «Бўш ўтирма», Мультгомоша).
18.40 «Хуш келибсиз!».
18.55 Мусиқий лаҳзалар.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 «Гўзал диёр ёшлари».
19.40, 20.30, 22.45 — Эълонлар.
19.45 «Ўзбектелефильм» намойиш этади. «Чархпалак». Телесериал.
20.35 «Туйғу».
20.55 «Бизнес академия».
21.05 «Мусиқий ҳисоб».
21.30 Интерфутбол.
21.50 «Ёшлар» телеканалида.
21.55 Мусиқий лаҳзалар.
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.25 «Сенинг вақтинг».
22.50 «Синема». «Алдашга уринманг». 2-қисм.
00.20 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
7.55 Кўрсатувлар дастури.
8.00 «Ерилтош». Мультуплам.
8.20 Дилором наволар.
8.35 «Хобби-холл».
8.55 «Сансет Бичнинг муҳаббати ва сирлари». Телесериал.
9.40 «Муаллиф».
10.10 «Дардингизга даво...».
10.20 «Яхши кайфият».
10.55 Болажонлар экрани.
12.30 «ТВ ва театр».
12.55 «Кўзгу».
13.15—14.00 «Бева Бланка». Телесериал.
* * *
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «ДАРАКЧИ».
18.10 Мультконцерт.
18.30 «Табиат шифохонаси».
18.45 «Қонун ҳимоясида».
18.55 «Ер курраси».
19.20 Мусиқий танаффус.
19.25, 19.55, 20.25, 21.00 — Эълонлар.
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
20.00 «Олис юлдуз шуъласи».
20.20 Дилором наволар.
20.30 «Ахборот».
21.05 «Олтин калит» лотореясининг омад тиражи.
21.20 «Даллас». Телесериал.
22.10 «Ҳамшаҳарлар».
22.40 «Даракчи».
22.50 Эълонлар ва оҳанглар.
23.00 «Кинонигоҳ».
01.50 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
9.00 Кўрсатувлар тартиби.
9.05 «Кино сайёраси».
9.25 «Тармоқ». Бадиий фильм.
11.25 «Баяр қасри калитлари». Телевизион ўйин.
12.55 «Кросс-Роудс» кафесига хуш келибсиз!».
13.25 «Табиат билан танишув».
13.45 «Инжу», «Алпомиш» достони ҳақида.
14.00 «Биргаликда куйлаймиз».
14.45—15.05 «Умид».
*
17.10-18.45 Туркия телевидениеси
*
18.45 Кўрсатувлар тартиби.
18.50 «Бинафша».
19.10 «Чинсэн».
19.40 «Гўзаллик ва мангулик ҳақида».
20.00 «Тенгдошлар».
20.20 «Тасвир-98».
20.35 «Ассалом, Франция!».
*
Россия жамоат телевидениеси
21.00 «Время».
21.35 «Махфий ҳужжатлар». Сериал.
22.30 «Бизнес-доктор». 2-қисм. «Маркетинг».
23.00 Киносеанс: «Посбон». Бадиий фильм.
00.30 «Ахборот» (рус тилида).
00.55 Тунги сеанс: «Олтин мина». Бадиий фильм. 1-серия.
02.00—02.05 Тунингиз осуда бўлсин!

ЯКШАНБА, 13

ЎзТВ-I
6.30 «Ассалом, Ўзбекистон!».
8.00—8.30 «Ахборот».
*
8.30 «Камалак». Болалар учун кинодастур.
9.15 «Шаҳринг озода бўлса...».
9.35 «Ўзбектелефильм» намойиш этади: «Мингбулоқ мамлакати». Премьера.
9.45 «Мозийдан бир мўъжиза».
«Умид» намойиш этади:
10.00 «Ватанимга хизмат қиламан».
11.00 «Маҳалламиз болалари». Телемусобақа.
*
12.00 Вилоят хонандалари куйлайди.
12.30 «Нурли келажак».
13.00 «Қишлоқ ҳаёти».
13.20—14.20 «Ўлмас санъаткор». Маннон Уйғур таваллудининг 100 йиллигига бағишланади (ёзиб олинган).
* * *
17.55 Кўрсатувлар тартиби.
18.00 «Ха, Ха, Ха...». Ҳазил, ҳажв, хангома.
18.20 «Қишлоқ ҳақида ўйлар».
18.40 Эстрада тароналари.
19.00 «Ўзлик». Бадиий-публицистик кўрсатув.
19.25, 20.00, 20.25, 21.10, 22.15 — Эълонлар.
19.30 «Таҳлилнома» (рус тилида).
20.05 «Санъат олами».
20.30 «Таҳлилнома».
21.15 «Обод уйда пок одамлар яшайди». Таҳлилий кўрсатув.
21.40 «Якшанба оқшомида». Мусиқий-дам олиш дастури.
22.20 XIII Осиё ўйинлари кундалиги.
22.35 ТВ—1 намойиш этади. Телеанонс.
«Аср мўъжизаси» кинодастури:
22.50 Кино янгиликлари.
23.05 «Ўзбек киноси ижодкорлари».
23.25 «Учинчи қасам». Бадиий фильм.
01.45—01.50 Ватан тимсоллари.

Ёшлар телеканали
8.55 Кўрсатувлар дастури.
9.00 «Янги авлод» студияси намойиш этади.
9.50 Муҳаббат наволари.
10.00 «Бизнес-академия».
10.15 «Лаззат».
10.30 «Ёшлар» телеканалида.
10.35 «Кусто командасининг сувости саргузаштлари». Телесериал.
11.20 «Юлдузлар тахти».
12.05 «Ўзбектелефильм» намойиш этади. «Чархпалак». Телесериал.
12.50 Цирк, цирк, цирк.
13.10 Хожибой қизиқ: «Танимадинг-а...» 4-кўрсатув.
13.40 «Синбод». Телесериал.
14.25 «Ширин орзулар».
14.45 «Синема».
16.15 Интерфутбол.
17.00 «Аёл зоти». Кўп қисмли телевизион бадиий фильм. 5 қисм (такрор).
17.30 «Дунё ҳафта ичида».
17.50 Мусиқий лаҳзалар.
* * *
18.00 Кўрсатувлар дастури.
18.05 «Янги авлод» студияси намойиш этади. («Катта танаффус», Мультгомоша).
18.40 Жаҳон халқлари эстрадаси.
19.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
19.25 Мусиқий лаҳзалар.
19.40, 20.30, 22.40 — Эълонлар.
19.45 «Ўзбектелефильм» намойиш этади. «Чархпалак». Телесериал.
20.30 «Далил ва шарҳ».
20.40 «Кетма, севгилим». Шомаҳмуд Шорахмедов.
21.10 «Бари ҳазил».
21.20 Миллионлар ўйини.
21.35 «Қалб таронаси».
21.55 «Юртим кўрки».
22.00 «ДАВР». Ахборот дастури.
22.25 «Кинопрофи».
22.45 Синема. «Имитатор».
00.35 Жаноб Бин ҳангомалари.
00.45 Хайрли тун!

ЎзТВ-III
TTV
7.55 Кўрсатувлар дастури.
8.00 «Ерилтош». Мультуплам.
8.20 «Кичкина деманг...».
8.45 «Сансет Бичнинг муҳаббати ва сирлари». Телесериал.
9.30 «Дурдона».
9.45 «Хориж ҳангомаси».
9.55 Болажонлар экрани.
11.25 «Ёввойи табиат».
11.50 «Нурли мавж».
12.05 «Бева Бланка». Телесериал.
12.50 «Етти иқлим оҳанглари».
12.55 «Спорт оламида».
13.25—15.05 Такрорий фильмлар экрани.
* * *
17.55 Кўрсатувлар дастури.
18.00 «Даракчи».
18.10 «Мультжумбоқ». Телевизион ўйин.
18.35 «Жавоҳирлар соҳили».
18.55 «Танбур». Телефильм.
19.15 «Латифа».
19.25, 20.00, 20.25 — Эълонлар.
19.30 «Таҳлилнома» (рус тилида).
20.05 «Таманно».
20.20 Дилором наволар.
20.30 «Таҳлилнома».
21.10 «Даллас». Телесериал.
21.55 «Талабларингизга биноан».
22.10 «Бир ҳамдард истар кўнгил».
22.35 «ДАРАКЧИ».
22.45 Оҳанглар ва эълонлар.
22.55 «Кинонигоҳ».
00.35 «Хайрли тун, шаҳрим!».

ЎзТВ-IV
«Халқаро» телеканали
9.00 Кўрсатувлар тартиби.
9.05 «Эртакларнинг сеҳрли олами».
10.20 «Парле ву франсэ?»
10.45 «Жонли сайёра».
11.00 «Ўзбекистон янгиликлари» (инглиз тилида).
11.10 «Оскар» мукофоти антологияси».
11.25 «Жижи». Бадиий фильм.
13.15 «Шарқона ёдгорликлар».
13.25 «Ҳамкорлик ришталари».
13.40 «Бу ажиб дунё».
13.55-14.15 «Айчурек».
* * *
17.10—18.45 Туркия телевидениеси
*
18.45 Кўрсатувлар тартиби.
18.50 «Юртим».
19.10 Клип-антракт.
*
Россия жамоат телевидениеси.
19.15 «Кумушранг серия: Жан Маре «Граф Монте Кристо» фильмида. 1-серия.
21.00 «Время».
*
21.45 «Буржлар башорати».
22.45 Якшанба кинозали: «Конга беланган пуллар». Бадиий фильм.
00.15 «Таҳлилнома» (рус тилида).
00.45 Тунги сеанс: «Олтин мина». Бадиий фильм. 2-серия.
01.55—02.00 Тунингиз осуда бўлсин!

● *Қилмиш-қидирмиш*

МАЙДАНОВА МАЙДОНДАН ЎТОЛМАДИ

Шу йилнинг 28 ноябрь куни «Қора дори-98» тадбирини ўтказиш вақтида Бухоро темир йўл бекатига келиб тўхтаган «Душанбе-Волгоград» йўналишидаги поезднинг 14-вагони кўздан кечирилиб, шубҳа билан Душанбе шаҳри Поустов кўчасида яшовчи 18 ёшли Олесия Майданова текширилганда, унинг ёнидан 127 грамм миқдордаги «героин» моддаси топилди.

Майданова жиноят майдонида қўлга тушганига ақли етиб, бу йўлга кирганига минг пушаймон чекиб ўтирибди.

ЙЎЛ ҲАҚИГА МУШТ ЕДИ

1998 йил 28 ноябрь куни Тошкент бекатидаги тармоқ ИИБ Навбатчилик қисмига Тошкент темир йўл бўлинмасида чипта сотувчи бўлиб ишловчи И. Абдувоҳид ариза билан мурожаат қилиб, хизмат вазифасини бажариш вақтида «Хўжакент-Тошкент» йўналишида шаҳар атрофига қатнайдиган йўловчилар поездининг 3-вагонида 1974 йилда туғилган, Чортоқ ГЭСида моторист бўлиб ишловчи, С. Манасбойдан йўл ҳақини талаб қилиб, балога қолганлигини ва у томонидан калтак еб, тепа лабидан тан жароҳати олганлиги сабабли тиббий ёрдам кўрсатилганлигини маълум қилган.

Кўрилган тезкор тадбирлар натижасида безори ушлаб келтирилган.

ПАШАНИНГ «КАШАСИ»

Ю. Паша 23 ёшга кирибдию, ҳали жамият учун наф келтирилган фойдали иш билан шуғулланишга ҳеч бўйни ёр бермай юрибди. У 1998 йил 28 ноябрь куни ўзи яшаб турган Тошкентдаги Юнусобод даҳасидан Чирчиқдаги темир йўл бекатига келиб, ўзини гулликка солмоқчи бўлди. Айни кунларда ички ишлар идоралари ходимлари томонидан «Қорадори-98» тадбири ўтказилаётганлигини у қаёқдан ҳам билсин.

Ички ишлар идораларининг ходимлари Пашанинг афт-ангоридан шубҳаланишиб, уни ўз хоналарига таклиф қилишди. Паша қўлга тушганини билиб ёнига яширилган 0,7 грамм миқдоридаги «марихуанна» гиёҳвандлик моддасини чиқариб берди.

Ҳакимжон ЮНУСОВ,
Милиция капитани, Нақлиёт ИИБ муҳим ишлар бўйича катта инспектори.

— Бўш келма, азамат!!!

Шавкат СУЛТОНОВ олган сурат-лавҳа.

DОНОЛАР DЕЙDИ:

Бахтиёрлик уч нарсада: саломатликда, ҳалол топган бойликда, хотиржамликда. Эркакка оройиш берадиган нарса иккита: яхшилик қилиш ва шарму ҳаё. Икки нарса борки, унинг ози ҳам кўп: бири — адоват, иккинчиси — чақимчилик. Уч тоифа одамнинг хизматидан дилтанг бўлмаслик керак: ота-она хизматидан, бемор хизматидан ва меҳмон хизматидан.

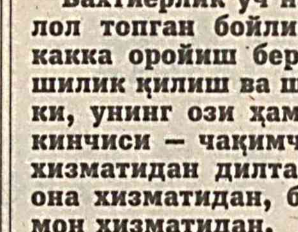

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1998 йил 1 декабрдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун 1 АҚШ долларининг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади:

1 АҚШ доллари — 108 сўм 85 тийин.

Давр оғриқлари

ЭРКАКДА ОРИЯТ БЎЛМАСА...

Халқимиз орасида «Бир ёстиққа бош қўйгани билан қўша қарисин», «Кўз очиб кўрганидан айирмасин» деган пурҳикмат иборалар бор. Албатта, бу эзгу тилаклар, ниятлар замирида оиланинг муқаддаслиги, эр-хотин ўртасидаги тотувлик, ўзаро ҳурмат, меҳр-муҳаббат ётади. Бас, шундай экан, не-не орзу умидлар билан турмуш қураётган ёшлар висол лаззатларидан баҳраманд бўлиш билан бирга оиланинг ташвиш ва машаққатларига ҳам бардош беришяптими? Дунёга келтирган фарзандларини соғлом, ҳар томонлама баркамол этиб тарбиялаш учун астойдил қайғуришяптими?

Яқинда ҳузуримга ўттиз ёшлар чамасидаги тўлагина бир аёл кириб келди. Кўринишидан қишлоқ хотинларига ўхшамайди. «Оповси, мени «эрим»ни ажратиб берсангиз», — деди у стулга ўтираркан дабдурустдан. Аввалига ҳайрон бўлдим. Чунки никоҳни бекор қилиш ҳақидаги даъво аризалари билан кўпроқ эркаклар мурожаат қилишарди. Ўзаро суҳбатдан кейин шу нарса маълум бўлдики, тошкентлик Азимова Робия исмли бу аёл Мулкобод қишлоқ фуқаролари йиғинига қарашли Шодлик қишлоғилик Ўтанов Ихтиёр билан никоҳсиз яшаб келаётган экан.

— Иккита вояга етмаган фарзандим бор, — деди Ихтиёрнинг қонуний турмуш ўртоғи Озодахон кўз ёш тўкиб. — Хўжайиним тижорат қиламан девди, онам билан маслаҳатлашиб сигирни сотиб пулини тугиб бердик. Мана оқибати...

Мен Робияга «мана шу муштипар қишлоқ аёлининг ўрнига ўзингизни бир қўйиб кўринг, — деб уни бу нопок йўлдан қайтармоқчи бўлдим. Бироқ у тушунишни ҳам истамади. «Оповси, делани беринг, Тошкентга бориб ўзим ажратиб оламан, пул бўлса ҳамма нарсанинг иложи бор, — деди безбетлик билан.

Аёлнинг худбинлиги, тошбағирлиги-ку шундоққина кўриниб турибди. Сигирнинг пулини белига тугиб Тошкентдек шаҳри азимга «тижорат» қилиш учун сафарга отланган азаматни ким деб аташ мумкин?! Қани ундаги орият, қани эркаклик ғурури? Ихтиёр биринчи фарзанди дунёга келганда «Мана, биз ҳам ота бўлдик», — деб кўкрагига ургандир. Лекин фарзандларини едириб, кийдириб, тарбиялаб вояга етказиш, ҳақиқий оталик қилиш осон эмаслигини наҳотки тушунмаса. Беш кунлик айшу ишратни ўйлаётган «тижоратчи»ни фарзандларининг уволи тутиб, бедаво бир дардга йўлиқса, тошкентлик хотини кўчага ҳайдаб чиқаришини, оқибатда хор-зор бўлишини ҳеч ўйлаб кўрганмикин? Ҳақиқий ўзбек йигитлари ор-номус йўлида, оиланинг шаъни деб жонларини қурбон қилишган. Лекин минг афсуски, ўзининг гулдек покиза аёли, ширин-шакар фарзандларининг юзига оёқ қўйиб бегона хотиннинг қўйнига кириб кетаётган тошбағир, ориятсиз эркаклар ёлғиз Ихтиёр эмас. Бунга ўхшаш мисолларни яна келтириш мумкин.

Маълумки суд мажлисларида жиноят ишлари билан бирга никоҳни бекор қилиш ҳақидаги даъво аризалари бўйича фуқаролик ишларини ҳам кўриб борамиз. Шуниси ачинарлики, ажралишни истаб ариза ёзганларнинг яқин етмиш фоизини кўпи билан 5-6 йил турмуш қурган, бир-иккита фарзандлик бўлган ёш оилалар ташкил қилади. Албатта, биз уларнинг ота-оналарини, маҳалла фаолларини чақириб иложи борича оилани тиклашга ҳаракат қиляпмиз. Муҳлат бериб ҳар томонлама ўйлаб, мулоҳаза қилиб кўришларини маслаҳат берганимиздан кейин ёшларнинг кўпчилиги аризаларини қайтиб олиб яна яхши яшаб кетишяпти. Бироқ афсуски, иложи бўлмаган ҳолларда никоҳ ҳақидаги ёзувни бекор қилишга ҳам тўғри келяпти. Масалан, Пишқарон қишлоғида яшовчи Турсунов Маъмуржон судга даъво аризаси билан мурожаат қилган. У қонуний хотини, икки нафар фарзанди бўла туриб Холисхон исмли аёл билан ҳам яшаган. Ундан ҳам иккита фарзанди бор. Қора Кўрпа қишлоғида яшовчи Эргашев Ўткам ҳам қонуний хотини билан никоҳни бекор қилмасдан туриб бошқа бир аёлга уйланиб олган. Шу боис мана шунга ўхшаган бир неча оилаларни тиклашнинг имкони бўлмади.

Ўрни келганда яна бир нарсани алоҳида таъкидламоқчиман. Мусулмончиликка, ўзбекона урф-одатларимизга кўра азалдан оилани моддий жиҳатдан таъминлаб бекаму кўст қилиб қўйиш эркаклар зиммасида бўлган. Ҳозирги кунга келиб эса баъзи эркаклар зиммасидаги бу вазифани бутунлай унутиб қўйишяпти. Оқибатда аёлларимиз рўзғорнинг бутун ташвишларини ўз елкаларига олиб, тижорат ишлари билан шуғулланишга мажбур бўлишяпти. Натижада оиладаги устунлик хотинга ўтиб, фарзандлар тарбиясига салбий таъсир кўрсатяпти.

Мустақил ҳаётга қадам қўйиб эзгу ният билан оила қураётган ҳар бир йигит-қиз умрбод бахтли-саодатли бўлишни истайди. Турмуш эса фақат қувончу шодликлардан иборат эмас. Оила, рўзғорнинг ташвиши, юки эса кўпроқ эркаклар зиммасида. Буни унутмаслик керак.

Х. МУСАХОНОВА,
Фарғона вилояти Данғара тумани суди раиси.

Эҳтиёт бўлинг, Фирибгарлик!

СОХТА DОЛЛАРЧИЛАР

«Қўқон» деҳқон бозори харидорлар билан гавжум. Улар орасида уч оғайни ҳам қовун сотиб олиш учун бозорга келишган. Ўзларига ёққан сара қовунлардан ўн донасини танлаб, сотувчи билан савдолашдилар. Савдолашиб бўлишгач, чўнтак кавлашди.

— Ие, окоси, сўмимиз қолмабди-ку, — деди харидордан бири кулимсираб. — «Кўк»ини ҳам олаверасизми?

— Бизга барибир. Хожатингизни чиқарсак бўлгани. Фақат бозор нархидан арзонроқ берасиз.

Харидорлардан бири «хожат»ини чиқарган деҳқонга 50 долларни тутқаздида, ундан қайтимига ўзбек сўмини санаб олди.

Деҳқон қовунини қимматга сотгани, «кўк»ини эса арзонга «илинтирган»идан хурсанд бўлди. Ҳатто ёнидагиларга кўз-кўз қилиб, мақтаниб ҳам қўйди. Ана шу дамларда ўша харидорлар яна бир қалбаки долларни силлиққина «йўқотиш»ганини бир шиша ароқ билан «ювишарди». Долларга олинган қовунларни эса аллақачон бошқаларга арзон-гаровга пуллашга ҳам улгуришди, чунки оғир «юк»ни кўтариб юриш уларнинг жонига теккан эди-да!

«Ов»лари бароридан келган учарлар кейинги куни «Марғилон» бозорига йўл олишди. Тўғри гилам расталарига ўтдилар. Аввалига бир айланиб чиқишди, кейин эса чўғдек товланадиган гиламларни танлашди. Гиламфуруш билан баҳслашиб ҳам олдилар.

— Айбга буюрмайсиз, меҳмонмиз, — дейишди ширинсуханлик билан харидор. — «Бакс»ни ҳам олаверасизлар-ми?

— Ие, сизларга нима бўлди? — деди гиламфуруш саволга жавобан. - Ахир Марғилону азимда «БАКС» энг ишончли валютаку? ! Олаверинг, қайтимига сўм бераман.

Чўғдек ёнадиган гиламлар ширинсухан харидорларга, қалбаки 50 талик доллар эса лақма сотувчига ўтди. Сохта «БАКС» лар операциясидан ҳар икки томон «манфаатдор» бўлгани учун уларнинг қувончлари чексиз эди.

Режалари силлиқ ўтаётгани учун ўзларини юлдузни бенарвон урадиганлар тоифасидан деб ҳисоблашарди. Ҳатто буюк қаллоб Остап Бендерга ҳам фирибгарликда дарс бериб қўйишаётгандек эди!

Учарлар Марғилон гиламларини Қўқон бозорига тушириб, уларни арзон нархда пуллай бошлашди. Бундай қилмишлари билан бозорда гилам нархларини кескин пасайтириб

юбордилар. Шу туфайли «манман» деган гиламфурушлар ҳам доғда қолишди. Чунки, қаердандир бино бўлиб қолган бу йигитлар келтирган гиламлар бозорнинг олди бўлгани учун харидорлар уларни ўраб олган эди. Қолаверса, ял-ял ёнаётган гиламларини арзон нархда пуллашаётганди-да. Шу куни чайқовчи гиламфурушлар касодга учрашди.

Ўроқда йўқ, машоқда йўқ гиламфурушлар амалга оширган яна бир режалари ўнгидан келганини тўкин дастурхон атрофида «ювадиган» бўлишди. Бинойидек «ўтириш» учун С. исмли аёлнинг Чархий кўчасидаги хонадонини ижарага олдилар.

Базму жамшид дастурхонини безаш учун яна қалбаки 50 талик долларни «ишга» солишди. 3-тижорат магазинидан 3 шиша арақ, 1 шиша «Александр» коньяги ва шоколад харид қилдилар. Сотувчи «кўк»идан олиб, қайтимига ўзбек сўмини узатди.

Дўстлар ижарага олинган хонадонда кайфу сафо қилишди. Айшу ишратдан ўзларини йўқотишганида яна ичкилари келиб қолди. Хонадон соҳибасининг дугонасини арақ олиб келиш учун дўконга чиқаришди. Унга бели букилмаган сохта доллардан бирини бериб юборишганини ҳам унутишди.

Югурдак қиз сезгирроқ экан. Яп-янги 50 талик Америка доллари унда шубҳа уйғотди. Ахир ўта маст йигитнинг чўнтагидаги бу қоғоз ҳатто букилмабди-я? Шу туфайли 50 талик «қоғоз»ни кўтариб, мазагинга эмас шаҳар ички ишлар бўлимига югурди. Югурдак қизнинг шубҳаланганича бор экан. Текширишда ушбу доллар сохта бўлиб чиқди. Чунки 5 талик долларлар ҳуфёна йўллар билан 50 талик долларга айлантирилган экан.

Шаҳар ички ишлар бўлимида тузилган тезкор гуруҳ сохта доллар эвазига базму жамшид қилаётган учар дўстларни хонадоннинг ўзида қўлга олишди. Тиллари калимага келмаган дўстлар долларни меники эмас, уники дея, бир-бирларига тўнкашди. Қалбаки «БАКС» лар кимникилиги тергов ва суд жараёнларида аниқланди.

Сохта долларни «ижод» этган фирибгарларнинг тузган пинҳоний режаси тергов жараёнидаёқ аён бўлди. Улар Россиянинг Екатеринбургидан Н. Абдулазизов, Қирғизистоннинг Ўш вилоятидан К. Маҳмудов ва Қўқонга туташ бўлган Ўзбекистон туманининг Овчи қишлоғидан В. Солиевлар бўлиб чиқди.

Фарғона вилояти савдо дўконлари ва бозорларини сохта доллар билан «гуллатган» фирибгарларнинг режаси Қўқондаги базму жамшидларида барбод бўлди. Бузоқнинг югургани сомонхонагача деганларидек, Россия-ю Қирғизистонни кезган учарлар фарғоналик фуқароларни алдаётганида, Қўқон шаҳрида қўлга олинди. Ана шундагина сохта долларлар кимникилиги аён бўлди.

Шаҳар судининг ҳукмига кўра фирибгарларнинг йўлбошчиси бўлган россиялик Н. Абдулазизов 9 йил, унинг дўстлари — ўшлик К. Маҳмудов ва Ўзбекистон туманилик В. Солиевлар эса 8 йил озодликдан маҳрум этилдилар.

Қурбоной СУЛТОНОВА,
журналист.

МУНАЖЖИМЛАР БАШОРАТИ

(7 декабрдан 13 декабргача)

● **ҚЎЙ** — Ушбу буржда туғилганларнинг баъзилари учун бу кунлар омадли бўлади. Кутилмаган учрашувлар, воқеалар содир бўлиши, қандайдир хабар олишингиз ҳамда соғлигингиз ёмонлашиши эҳтимоли бор. Молиявий ишларингиздаги мавҳумликлар нафсониятингизга путур етказиши мумкин.

● **БУЗОҚ** — Сизнинг олоҳтабиат шахдингиз ғанимларингизни саросимага солиши мумкин. Ўзингизни бошқача ҳаракат қилинг. Хизматдаги муносабатларингиз ўз-ўзидан изга тушиб, атрофдагилар олдида қадрингизни оширади.

Тадбиркорлар моддий-молиявий ишларида, савдо-сотиқда хатоликларга йўл қўйиш эҳтимоли мавжуд.

● **ЭГИЗАКЛАР** — Мазкур ҳафтада тежамкорлик ва яна тежамкорлик шиори асосида яшашга тўғри келади. Ишда, оилада ва яқин қариндошлар ўртасида бир неча кун муносабатлар кескинлашади. Бир неча кун олдин охирги кунларида меҳмон-дорчиликларда уялмай қоласиз.

● **ҚИСҚИЧБАҚА** — Ҳафтанинг дастлабки кунлари хизматингизда омадли бўлиб қолади. Узоқ сафарлар, саёҳатлар масаласида эса чеклашлар, вақти чўзилиши содир бўлиши мумкин.

Куч-қувватингизни бекорга сарфламанг. Ушбу кунларда шамоллашдан, бироз бетоб бўлишдан эҳтиёт бўлинг.

● **АРСЛОН** — Ушбу ҳафта жуда ранг-баранг бўлиши кутилмоқда. Йирик моддий-молиявий ишларда жуда катта эҳтиёткорлик даркор.

Кутилмаганда қарашларингиз ўзгариши, сабр-чидамингизнинг сусайиши хатоликларга олиб келади.

Турли ҳолатлар ва вазиятларни сабр-тоқат ҳамда хотиржамлик ила таҳлил этишга ҳаракат қилинг.

● **ПАРИЗОД** — Баъзи бир молиявий масалалар ижобий ечим топиши мумкин. Бироқ йирик ишларга қўл урмаслигингиз даркор. Қувватсизланиш ва ҳолсизланиш тадбиркорлик ишларига, фарзандларингиз муаммолари ечимига тўсқинлик қилади.

● **ТАРОЗУ** — Ушбу кунлар сизга қувват бағишлаб, ғояларингиз, ишларингиз пойдеворини мустаҳкамлайди. Жиддий ишларни амалга оширишга диққатингизни қаратинг. Бироқ озгина тушкунликка тушишингиз эҳтимоли бор. Ҳафта охирида соғлиғингизга зарар етиши мумкин.

● **ЧАЁН** — Мазкур кунларда мураккаб молиявий муаммоларни ечишингизда омад сизга ёр бўлади. Соғлиғингизга енгил-елпи муносабатингиз шамоллашга олиб келиши мумкин.

● **ЎҚОТАР** — Барча муаммоларингиз ечими ўзгаларнинг фикрларига қўшилишингиздан келади. Тақдир тақозоси сизни дўстларингиз ва яқинларингиз муносабатларида фаолликка ундайди. Сиз учун орзулар ва режаларни амалга ошириш учун вақт етди.

● **ТОҒ ЭЧКИСИ** — Раҳбарлар ёхуд нуфузли шахслар билан бўлган муносабатларингиздан тўла фойдаланишга киришинг, бироқ қариндош-уруғингиз, ҳамкасбларингиз билан баҳс, мунозараларга йўл қўйманг.

Ҳамкорликдаги ишлар тасодифан омад бахш этади.

Ушбу кунларда асабий толиқишингиз эҳтимолдан ҳоли эмас.

● **ҚОВҒА** — Сабрсизлигингиз, бир жойда хотиржам ўтирмаслигингиз тайинсиз сафар ва йўлга чиқишларга ундайди.

Юқумли касаллик ва шамоллашлар билан зарарланиш хавфи ортади. Сизга қандайдир хабар келиши мумкин.

● **БАЛИҚ** — Ниҳоятда омадли ҳафта остонасида турибсиз. Айниқса, тадбиркорлик билан шуғулланувчиларнинг «ошиғи олчи» бўлади.

Хўжалик, маиший масалаларни ечишда шошилманг. «Етти ўлчаб, бир кес» нақлига амал қилинг.

Муносабат

АДОЛАТ ТОРОЗУСИ

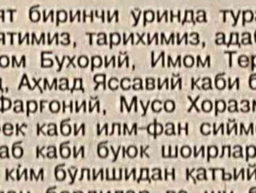

Халқ депутатлари Самарқанд ва Навоий вилоятлари Кенгашларининг навбатдан ташқари бўлиб ўтган сессияларида Президентимиз «адолат торозуси» деган иборани қайта-қайта такрорладилар. Мен бундан руҳланиб ўз муносабатимни билдиришни лозим топдим.

Адолат ҳақида диний китобларда («Авесто», Таврот, Инжил, Қуръон) ёзилган ва инсон ҳаётидаги энг муҳим масала ва муқаддас бурч адолат эканлиги таъкидланган.

Қуръони Каримга мурожаат қилайлик: Аллоҳ таоло ўзининг муқаддас китоби адолат билан камолотга эришганини таъкидлар экан: «Парвардигорингнинг сўзлари ростлик ва адолатда камол бўлди», дейди (Анъом сураси, 115-оят). Бошқа жойда: «Аллоҳ адолат қилганларни севади» деган.

Пайғамбар алайҳиссалом ҳадисларида адолатга жуда катта эътибор берилган: «Дунёнинг асоси тўртта нарса: амирнинг адолати, олимларнинг илми, бойлар саховати ва мискинларнинг дуоси» устига қурилганлиги таъкидланади. Бир ҳадисда: «Адолат олтмиш йиллик ибодатдан яхши дейилган».

Энг аввал адолат мамлакат бошлиғида мустаҳкам ва қатъий бўлиши керак. Пайғамбар (С.А.В): «Одил бошлиқни Аллоҳ Аршнинг соясида соялантиради» деган бўлсалар, бошқа бир ҳадисда: «Ҳар бир кишининг одил бўлмоқлиги чиройли, лекин бошлиқлар одиллик қилса, бундан ҳам гўзал», деганлар. Раҳбар юртни бошқарар экан ҳар бир Фармони, буйруғи атрофидагиларга ва оддий халққа муомаласида, хорижий давлатлар билан муносабатларида адолат торозуси билан иш тутиши лозим. Мамлакат бошлиғининг озгина адолатсизлик қилиши мамлакатга ва унинг ўзига ҳам анча қимматга тушади. Раҳбар ўзи адолатли бўлиши билан бирга унинг ноиб, вазирлари, ҳокимлар, мансабдорларнинг ҳам адолатли бўлишига тўла эришмоқ керак, акс ҳолда мамлакатда давлат раҳбарларига нисбатан норозилик, ишончсизлик кучаяди, бу эса мамлакатни таназзулга олиб келади.

Бунинг яққол мисоли Шўро давридаги ўта адолатсизликдир. Шўро раҳбарлари халқнинг қалбидан жой олган, унинг қонига сингиб кетган динга қарши ашаддий кураш олиб бордилар ва кўплаб йирик диний олимларни қириб ташладилар. Улар деҳқонларнинг ота-бобосидан мерос бўлиб келган ерларини, мулкдорлар мулкини, корхоналар, савдо муассасаларини, умуман халқнинг ҳамма бойликларини тортиб олдилар. Шўро тузумига мансуб бўлган халқлар ўзининг буюк арбоблари, олиму шоирлари, тараққийпарвар зиёлиларидан маҳрум бўлди. Секин-аста бошқа миллатлар тилларини ҳам йўқотиш сиёсати давом этарди. Мен 30-йилларда давлатдан қарзи бор кишиларнинг уйига кечаси миршаб, молия ходими ва маҳалла вакили девордан ошиб тушиб, ҳамма нарсасини олиб чиқиб кетиб, «ким ошди» қилиб сотиб юборишганининг гувоҳи бўлганман. Дадам патентни тўлолмаганлиги учун ярим кечаси уйимизга кимлардир тушиб, ҳамма нарсамизни олиб чиқиб кетишган. Бу нафақат адолатсизлик, балки ёвузлик, босқинчиликдир. Шу ҳукумат ўзини дунёда энг одил, энг демократ ва халқпарвар давлат деб жар солди. Охири инқирозга юз тутди.

Президентимиз Ислом Каримов ўз фаолиятининг илк давриданоқ адолатли давлат тузиш учун курашиб, бу йўлдаги ҳамма тўсиқларни дадиллик ва қатъиятлик билан олиб ташламоқда. Халқ депутатлари Самарқанд, Навоий вилоятлари Кенгашларининг навбатдан ташқари сессияларида қилган маърузаларида у ерда йўл қўйилган адолатсизликлар ҳақида куйиниб сўзлар экан, «Халқ вақтинча давом этаётган қийинчиликларга чидаши мумкин, лекин билиб қўйинг, такроран айтаман: адолатсизликка чидамайди», деди.

Бировнинг мансаби, бойлигига қараб муомала қилиш, унинг олдида тиз чўкиб, лаганбардорлик қилиш, бошқаларни назар писанд қилмай камситиш ҳам адолатсизликдир.

Адолатсизликнинг энг ёмонларидан бири таъмагирлик-порахўрлик. Адолат билан қонун асосида ҳукм юритиш, бировнинг ишини савоб йўлида холисанлиллоҳ бажариб бериш ўрнига, пора эвазига ўз нафсининг даъвати билан иш битириш мусулмончилик, инсонлик эмас, пасткашлик, разиллик, қабиҳликдир. Ислом динида пора ниҳоятда қораланган, Қуръонда ҳаром қилинган. Пайғамбар (С.А.В): «Пора берувчи ҳам, уни олувчи ҳам дўзахга маҳкумдир», деган бўлсалар, бошқа ҳадисда: «Амирнинг совға олиши ҳаром, қозининг пора олиши динсизликдир», деганлар. У давлат қонунига нисбатан адолатсизлик қилди, шунинг учун давлат ҳам порахўрни оғир жазоларга маҳкум этади. Охиратда Аллоҳ ҳузурида адолат торозусидаги жазоси ундан ҳам қийинроқ бўлади. Энг ёмон адолатсизликлардан яна бири ёлғон гувоҳлик бериш. Бу билан бир гуноҳсиз кишини жазога маҳкум этиб, авахта қилиб юбориш мумкин. Ёки гуноҳкорни оқлаб, жазодан сақлаб қолиш мумкин. Тарихда ёлғон гувоҳлик билан дорга осилиб кетганлар бўлган. Диний муқаддас китобларимизда бу ҳақда жуда кўп ҳукм, фатволар бор. «Адолатсиз киши гувоҳлик сўраса, гувоҳлик берилмайди», дейилган ҳадисда. Республикамиз Жиноят Кодексида ҳам ёлғон гувоҳлик берганга жазо белгиланган. Олимлар, олий мактаб профессор-ўқитувчилари порахўр бўлса — бу даҳшат, қабоҳат, фожиа. Бошқа мамлакат ерини ёвузларча босиб олиш, халқини қирғин қилиб, шаҳар, қишлоқларини вайрон қилиб, бойлигини талон-тарож қилиш ҳам ўта адолатсизликдир. Ўз она юртини ёвуз душмандан ҳимоя қилиш — ватанпарварлик ва адолатдир. Буюк бобомиз Амир Темур: «Куч адолатдадир», деб бежиз айтмаганлар. Бу ҳақда пайғамбар (С.А.В.) деган эканлар: «Таъмагирлик олимларнинг қалбидаги ҳикматни ҳам кетказади». Наҳотки профессор-олим талаба бечоранинг пулига муҳтож бўлса?

Гиппократ қасамини ичган шифокорлар таъмагирлигига қандай баҳо бериш керак?

Адолат айниқса, савдода, олди-сотдида ҳукмрон бўлиши керак. Торозуни кам тортиб бериш, ҳайвоннинг нуқсонини айтмай сотиш, бир нарсани кўрсатиб баҳолашиб, бошқасини бериб юбориш, ўз молини бировники деб сотиш, шунча пулга олганман деб, ёлғон айтиш, қасамлар ичиш шариатда мутлақо ҳаром. Деҳқонларнинг йил бўйи заҳмат чекиб етиштирган ҳосилини алдаб, фирибгарлик билан арзон гаров олиб, шу ернинг ўзида қимматига сотиш ҳам адолатсизликдир. Афсуски, бозорлардаги бундай адолатсизликларни тугатиш анча қийин бўлмоқда.

Самарқандда қилган маърузасида Президентимиз шундай оқилона гапни айтди: «Ҳаёт фалсафасидан ва тажрибасидан айтиш мумкинки, ким мумай даромад, нопок йўл билан бойлик топса, у ҳамиша халқ нафратига учрайди. Ҳалол меҳнати, пешона тери эвазига эмас, ўғрилик, таъмагирлик ва проахўрлик билан топган маблағи ҳеч қачон татимайди. Жамиятга, эл-юртга наф келтирмайди».

Дунёда халқи бир миллат ва бир динга мансуб бўлган бирорта мамлакат йўқ. Хоҳ кичик, хоҳ катта — ҳамма мамлакатларда турли миллат ва турлича дин вакиллари истиқомат қилади. Ҳукмрон табақага мансуб миллат вакиллари юқори мансабларга чиқиб олиб, озчиликни ташкил этган миллат ва элатларга нисбатан адолатли бўлиши, уларни камситмаслиги, тили, дини, урф-одатларини ҳурмат қилиб, ҳукмрон миллат билан баббаробар тутиши, уларга тўла эркинлик бериши керак. Мана бу адолат. Миллатлараро низо, адоват ва турли фожиалар юзага келиши адолатсизлик туфайли бўлади.

Адолатда ҳам маънавият биринчи ўринда туради. Маънавий бойлик, маданиятимиз, тарихимиз, адабиётимизни яхши билган Имом Бухорий, Имом Термизий, Баҳовуддин Нақшбанд, Аҳмад Яссавий каби буюк аллома-авлиёлар; Аҳмад Фарғоний, Мусо Хоразмий, Ибн Сино, Беруний, Улуғбек каби илм-фан сиймолари, Навоий, Бобур, Машраб каби буюк шоирлар йўлини маҳкам тутган киши, ким бўлишидан қатъий назар, ҳаётда адолат йўлидан бордилар ва шу буюк инсоний фазилат учун курашдилар. Ўз асарларида адолатни тарғиб қилиб, инсоний фазилат эканлигини ёзиб кетдилар. Шунинг учун минг йиллар бўлса ҳам, улар бутун инсоният томонидан қадрланиб, эъзозланиб, асарлари ўқилиб, дунёга тарқалиб келмоқда.

Азиз ҳамюртларим, ҳаммамиз Одамато ва Момоҳаво фарзандларимиз, дунёга номи таралган ер юзининг жаннатидай мамлакатда яшаяпмиз. Ҳар бир қадамимиз, қилган ишимизни адолат торозусига солиб кўрайлик, мен дунёга келиб ўзимдан кейин нима қолдирдим? Бу ҳақда Президентимиз: «Кимдан боғ қоляптию, яхши ном, яхши хотира қоляптию, кимдан доғ, иснод қоляпти, буни одамларнинг ўзи ажратиб олади» дедилар. Зеро, шоир Шайх Саъдий айтганларидек:

Ёл дорики, вақти зодани тў ҳама хандон
буданду тў гирён
Он чунон зики, баъда мурдани тў ҳама гирён
шаванду ту хандон.

(Эсингдан чиқмасин, сен туғилганда ҳамма хурсанд бўлиб, сен эса йиғлаб турар эдинг.

Дунёда шундай яшагинки, ўлганингдан кейин ҳамма йиғлаб қолсин, сен эса хурсанд бўлиб кет).

Адолат торозусидан гап бошладик, шу ҳақдаги Қуръони карим оятлари билан тугатайлик: «Кимнинг (яхши амаллари) тарозу (охиратда) оғир келса, у (жаннатда) айшу ишратда рози бўлган ҳолда ҳаёт кечиради. (Кимнинг яхши амаллари) торозуси енгил келса, унинг жойи дўзах бўлади» (Ал-қориа сураси, 6-9-оятлар).

Ҳаммамизнинг яхши амалларимиз торозуси оғир келиши учун бу дунёда АДОЛАТ ТАРОЗУСИНИ маҳкам ушлайлик.

Ҳожи Исматуллоҳ АБДУЛЛОҲ,
Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, профессор.

АДОЛАТ

Муассис: Ўзбекистон «Адолат» СДП Сиёсий Кенгаши ва «Адолат» газетаси ижодий жамоаси.

ҲОМИЙ: Ўзбекистон Республикаси «Матбуот тарқатувчи» акциядорлик жамияти.

Бош муҳаррир: Тўхтамурод ТОШЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ: Турғунпўлат ДАМИНОВ, Абдували ҒУЛОММАҲМУДОВ, Улуғбек ДОНИЁРОВ, Нажмиддин КОМИЛОВ, Ҳалим БОБОЕВ, Анвар ЖЎРАБОЕВ, Акмал ҚОСИМОВ, Тўхтамурод ЖЎРАЕВ, Рустам АҲМАДАЛИЕВ (Бош муҳаррир ўринбосари), Акбархўжа РАҲИМОВ, Равшан ҲАЙДАРОВ, Рустам ҚОСИМОВ.

Мулоқот учун телефонлар:
Қабулхона — 133-41-89.
Котибият — 136-55-64.
Эълонлар бўлими: 136-55-96.

Навбатчи — Ҳикматуллоҳ ҚОДИРОВ.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 140.
Буюртма Г— 0629, ҳажми—2 табоқ. Офсет усулида босилган.
Қоғоз бичими А—2
Газета IBM компьютерида терилди.

● Мақолада келтирилган факт ва рақамлар учун фақат муаллифлар жавоб берадилар.

«Шарқ» нашриёт-матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41.

Босишга топшириш вақти — 21.00.
Босишга топширилди 20.00.

МАНЗИЛИМИЗ: 700047, Тошкент шаҳри, Матбуотчилар кўчаси-32.